

02.10.2023

niedziela, 8 października 2023

23:15

Do roku 1506r - zmiana na tronach po śmierci Aleksandra Jagiellończyka na Zygmunta I Starego (od długości panowania)
i zmiana w polskiej elicie władzy, zmiany w rozwoju ekonomicznym (odrobienie strat po wojnie trzynastoletniej i polityce dynastycznej Kazimierza Jagiellończyka wobec Czech i Węgier - brak kosztów ze strony Litwy, której zagrażały Wlk. Ks. Moskiewskie i Chanat Tatarski, a przez co obciążenie Korony)

Królestwo Polskie 1370

270 tys km²

2,5 mln obywateli

9,3 os/km²

Monarchia Jagiellonów 1500 (ludnościowo 8% Europy)

900 tyskm²

7,5 mln obywateli (Królestwo Polskie - 4% Europy)

8,3os/km²

Chanat Krymski lennem Osmanów

Fortyfikacje przed najazdami - Barbakan (Jan Olbracht)

Traktowanie monarchii jagiellońskiej jako imperium - 1506? (kryzys Europy Zachodniej - polityczny i finansowy)

Rola imperium możliwa tylko dzięki współpracy dla Królestwa Polskiego
Ruś Czerwona - zajęcie za Kazimierza Wielkiego - mimo tego brak możliwości dla statusu imperium
Status imperium jako możliwości i ambicja polityczna - w mniejszym stopniu rozrost terytorialny (w przypadku Polski i Litwy drogą POKOJOWĄ - małżeństwo Jadwigi i Jagiełły
Czasy Kazimierza III Wielkiego i Ludwika Węgierskiego - czasy dobrobytu dla wszystkich warstw społecznych, również ekonomicznego, skok demograficzny (Europa Zachodnia w dobie czarnej śmierci)
Gęstość zaludnienia spadła w wyniku zwiększenia obszaru państwa i urbanizacji - słabe osadnictwo na wschodzie

Mapa Królestwa Polskiego - 1370r

Unia w Krewie

konstrukt polityczno-ustrojowy - nic nowego na arenie międzynarodowej, wyjątkowa dzięki trwałości - wraz z trwaniem
zwiększona integracja ustrojowa, kulturowa, gospodarcza, społeczna, polityczna
Efekt siły unii uzewnętrzniały w ambicjach i ruchach na arenie międzynarodowej i kwestii sztuki - rozwój piśmiennictwa, mecenatu, kultury

Wyjątkowość unii

Wg Oskara (C) Haleckiego - najpopularniejsza opinia - spoiwem był aspekt cywilizacyjny/kulturowy - misja wypełniana przez Polskę wobec Litwy, a później przez Polskę i Litwę dalej na Wschód - tzw. Idea Jagiellońska (za ich panowania i dzięki nim - DYNASTIA LITEWSKA)

Stanowisko Szkota Roberta Frosta - monografia - republikański charakter oferty ustrojowej/politycznej Korony (obywatelskość i prawa elity politycznej - narodu politycznego)

Pokojowość unii - spokojny przebieg?

Lepiej niż w przypadku unii angielsko-szkockiej i kalmarskiej
Braterska współpraca -> jednak nie-porównanie do małżeństwa - konflikty wśród partnerów
Coś co powinno negatywnie skutkować a jednak nie skutkowało - różnice pod każdym względem rozmiar, struktura społeczna (stany polskie bez odpowiednika ze strony litewsko-ruskiej), piśmiennictwo łacińskie i bizantyjskie/ruskie/pogańskie, język, inny interes w polityce zagranicznej, skłócenie państw - rywalizacja o ziemie Zachodniej Rusi, ekonomia (Litwa<Polska ---> wzrost ekonomiczny za reform i modernizacji państwa przez Kazimierza Wielkiego)

Królestwo Polskie jako monarchia mieszana - brak dominacji monarchy nad poddanymi i liczenie się z wolą poddanych, formowanie się instytucji i gwarancja współtworzenia prawa - narodziny systemu parlamentarnego ze szlachtą, duchowieństwem i w mniejszym stopniu mieszczaństwa

Księstwo Litewskie - autokracja - silny monarcha zamiast trójpodziału władzy, upadek władzy kończy się dramatycznie - monarcha usuwany siłą, za siłą monarchy i reputacją stoją sukcesy militarne

Zasady zajęć

podręcznik Krzysztof Baczkowski tom III "Wielka Historia Polski" Kraków 1990 wyd. Fogra (1370-1506r) - szczegółowy i bogaty w informacje - historia polityczna głównie stosunek i pozycja Kościoła do społeczeństwa i ekonomii
wykład uszczegółowieniem podręcznika

ZDANIE

pytanie podręcznikowe

pytanie szczegółowe z tematyki wykładu - słuchaj bo bardzo szczegółowe - może być ciężko

Dalej w historię

1375 - unia w Krakowie i Krewie ---> tu chyba chodziło mi o 1385 rok - Michał

Mapa 1370

Różnica w natężeniu kolorów - okres wejścia w skład królestwa, wskazanie na brak jednolitości państwa - status i miejsce poszczególnych terytoriów, uznawanie

rządów polskiego króla

Różnica historii dla Ziemi Braclawskiej, Halickiej, Włodzimierskiej z inną historią - brak statusu

powiatu - ujednolicenie w 1343r statusu tych ziem

Różnica dla Wielkopolski (starsza Polska- major), Małopolski (młodsza Polska - minor) i Ziemi

Sieradzkiej i Łęczyckiej - różnica statutów między tymi terenami tak samo

podległymi

Mazowsze lennem - prawo lenne (nie lenńskie - feudalne), czasowe podporządkowanie rządów

mazowieckich królowi Polskiemu, a później Koronie Królestwa Polskiego

Państwo jako terytorium z mieszkańcami i państwo jako utożsamienie z elitą rządzącą - prawo do władzy elekcyjnej i patrymonialnej

Mapa Wlk. Ks. Litewskiego- rozrost terytorialny

trzon- Auksztota (Litwa właściwa z Wilnem, Kownem, Krewem, Lidą i Trokami) - niepołączona ze Żmudzią ale Żmudź też trzonem

Trud przetrwania ale możliwa luka w istnieniu do II dziesięciolecia XIII wieku z krótkim wybiciem się na arenie międzynarodowej za KRÓLA Mendoga - zginął

za chrystianizację - zaniechaną

Korona Mendoga z rąk papieża

Rurykowicze przejmują kontrolę nad Litwą Właściwą - potomkowie Romanowicza

Kolejni władcy przejmują Litwę właściwą polityką matrymonialną i militarną - wojny z Rurykowiczami

i państewkami ruskimi, Złotą Ordą i Tatarami, Republiką Wielkiego

Nowogrodu i Pskowa, Piastami (Łokietek w mniejszym stopniu i z Kazimierzem)

I poł. XIVw - granica wschodnia na rzece Ugrze - 40 km od Moskwy zabezpieczona

nierespektowanymi traktatami

Olgiard - współzałożyciel monarchii Jagiellonów - trzykrotnie oblegał kręgi Moskiewskie

Podbicie Kijowszczyzny

1363 - Sine Pola/Wody - wcielenie Kijowszczyzny do Litwy i odsunięcie wpływów Złotej Ordy, ale możliwe, że było to już 40 lat wcześniej za Giedyminą

Giedymin - brak powinowactwa z Mendogiem - nawiązanie przez Arcybiskupstwo Ryskie stosunków z papieżem i sondowanie korzyści z przyjęciu chrztu - przewaga

prawosławnych nad poganami, którzy opierali się tej przewadze i politycznie ją dominowali (polityka pokojowa - małżeńska wobec Rurykowiczów i państw ościennych - Polski)

Litwa za Jagiełły - status Imperium na Wschodzie - Zenon Ordus (?) - "Zapomniane Imperium" -

pozycja Imperium w XV wieku utracona na rzecz Imperium polsko - litewskiego,

który nie jest akceptowany przez Litwinów- dzięki temu Polska uzyskała imperialny status - powód antypatii współczesnych

Pierwsza stolica Litwy- Kielnów (grodziska na 7 pagórkach) do 1230- czasy Trojdena, Tremioty,

Mendoga - wg historyków ruskich i białoruskich Litwa imperium ruskim

1323 - założenie Wilna

Najstarsza cerkiew prawosławna na terenie Wilna obok chramów pogańskich i klasztorów

łacińskich - Cerkiew św. Mikołaja przy tzw. Wielkiej Ulicy

Granice Złotej Ordy (stolica Saraj)- zagrożenie i konkurent dla Litwy od strony południa

Zakon Krzyżacki i Nowogród ze strony północnej

Krzyżacy zagnieżdżeni u ujścia Wisły zainteresowani Auksztotą i Żmudzią - połączenie z Zakonem Kawalerów Mieczowych na terenach Inflant

Geneza państwa Krzyżaków - nadanie ziem przez Piastów, wojny z Piastami i pacyfikacja do 1383r plemion bałtyckich, później rejsy w celu zajęcia wspomnianych terenów

Sprzeciw dyplomatyczny ze strony Arcybiskupstwa Ryskiego, Estów, Litwinów i Żmudzinów

Rejsy 2 razy do roku z gośćmi zachodnimi pod hasłem rozszerzania chrześcijaństwa - zmienne szczęście i odwet ze strony Litwy momentami aż po Rajgród (?)

Wojna na wyniszczenie celem zajęcia rdzennych ziem LITEWSKICH

14 VIII 1385 - oryginał dokumentu krewskiego (sporządzony w tamtejszym zamku przez część delegacji polskiej) przechowywany w Archiwum Kapituły Katedralnej Krakowskiej na Wawelu - w rzeczywistości akt małżeński Króla

Polski Jadwigi Andegaweńskiej z Wielkim Księciem Litewskim Jagiełłą - zaprojektowany przez panów krakowskich - najwyżsi rangą dostojnicy sprawujący kontrolę

nad Jadwigą sprzeciwiający się małżeństwu Wilhelma Habsburga z Jadwigą - brak korzyści dla Polski - finansowo i terytorialnie

Brak pewności pierwszego ruchu wobec kontaktu Polski i Litwy celem unii

Odmłodzenie Jagiełły przez historyków

Jadwiga -12lat

Jagiełło - ok. 1350r - +20-25 lat różnicy - 32-37lat

Badania historyczne i genealogiczne odmładzają o 11 lat

Pierwszy matczyzny traf Wlk Księżnej Julianny dla Jagiełły - Sofia, córka Wlk. Księcia Moskiewskiego w celu uspokojenia stosunków między państwami + chrzest

prawosławny w celu stworzenia porozumienia "prawosławny władca dla prawosławnych poddanych" widząc dominację religii w państwie

Atrakcyjność Polski-tron królewski w Polsce - przeniesienie dynastii do innego kraju - polityczna ekspansja

Ruch ważny dla Jagiełły po świeżym odzyskaniu tronu litewskiego - państwo patrymonialne z rozrodzonym rodem, którego każdy potomek Giedymina mógł zgłosić

pretensje do tronu - dziedziczenie poprzez wskazanie panującego-odchodzącego i zapewnienie przez niego wsparcia współrodowców

Olgierd (obalił starszego brata we współpracy z braćmi, w szczególności z Kiejstutem panującym w

Księstwie Trockim) - 15 synów i 7 córek (suma z dwóch małżeństw)

Różnica między synami- Jagiełło synem środkowym i ulubionym - brak reguły starszeństwa

Wpływ Julianny na sympatię Olgierda wobec Jagiełły, współpraca z Kiejstutem pogodzonym na początku ze swoją rolą mimo obrony granic państwa

1381r (niecałe 4 lata po objęciu władzy przez Jagiełłę) - wystąpienie Kiejstuta przeciw Jagielle i siłowo strącenie Jagiełły z tronu

Po odzyskaniu tronu po roku (1382) uwięzienie i uduszenie Kiejstuta

Pozycja Jagiełły słabsza po buncie Kiejstuta - najazdy Krzyżaków i napięte stosunki z Moskwą

styczeń 1385 - początek rozmów z częściowym efekcie dokumentu w Krewie

Podsumowanie: szybko leci, będzie ciężko zdać ale prof. Korczak>>

09.10.2023

niedziela, 8 października 2023 23:15

Jadwiga i Jagiełło

Umowa w Krewie (1385) i jej bezpośrednie następstwa:

Zjazd w Lublinie i elekcja Jagiełły na króla Polski (2 II 1386)

Chrzest-ślub-koronacja Władysława Jagiełły w Krakowie

Podział zadań pary królewskiej:

Problem Rusi Czerwonej, stosunki z Węgrami, Zakonem Krzyżackim, Piastami Mazowieckimi, ks. Władysławem Opolczykiem

Chrzest Litwy

Ułożenie relacji Polski i Litwy w ramach unii - sprawa Skirgiełły i Witolda, umowa w Ostrowie (1392)

1399 - przesilenie (śmierć królowej Jadwigi, klęska planów wschodnich Witolda)

Kandydaci do tronu polskiego po śmierci Ludwika Węgierskiego:

Pierwotna dziedziczka Królestwa Polskiego: *Maria Andegaweńska i przyrzeczony jej Zygmunt Luksemburczyk* (posiadał dodatkowo Marchię Brandenburską?) - sprzeciw panów małopolskich wobec dalszych rządów na dwóch tronach i zepchnięcia Polski do roli królestwa prowincjonalnego

Jadwiga Andegaweńska - finalna dziedziczka królestwa, przybyła do Polski po ciężkich i długich rozmowach z Elżbietą Bośniaczką, co przedłużyło interregium (bezkrólewie), co skutkowało zjazdami (rządzenie państwem) i konfederacją stanową z przedstawicielami stanów w celu negocjacji z Elżbietą

Siemowit IV - książę mazowiecki z poparciem abp. Bodzanty i wojewody wielkopolskiego

Wzrost znaczenia instytucji konfederacji i zjazdów - początki polskiego sejmiku -> wzrost znaczenia elity politycznej, co skutkuje liczeniem się z jej zdaniem podczas rządów

Koronacja Jadwigi na króla Polski

Opieka polityczna nad Jadwigą do ślubu z Jagiełłą - **panowie małopolscy**

Panowie wielkopolscy - oczekiwanie na Siemowita IV, fiasko wjazdu do Krakowa i ogłoszenie się królem poprzez wyniesienie na tarczę, próba porwania Jadwigi zakończona niepowodzeniem

Najważniejsi Panowie Małopolscy naciskający na Jadwigę w celu odstąpienia od małżeństwa z Wilhelmem Habsburgiem (ślub *per procura* 1379?, małżeństwo *in futuro*)

Wojewoda krakowski *Spytek z Melsztyna "Młodszy"* - druga godność świecka w królestwie, zyskał godność kasztelana (?)

Jan Radlica - biskup krakowski, medyk Ludwika Węgierskiego i królów francuskich

Jaśko z Tenczyna (Jan Tenczyński) -> kasztelan wojnicki, ulubieniec Jadwigi, wspomniany w jej testamencie jako egzekutor ostatniej woli

Piotr Wysz - kanclerz Królowej, przyszły biskup krakowski, autor epitafium dla Królowej Jadwigi, współwykonawca testamentu Królowej

Wojciech Jastrzębiec - notariusz kancelarii Królowej, kanclerz, biskup krakowski i arcybiskup gnieźnieński

Wilhelm dla Węgier w planowanej z Jadwigą przyszłości - kontrola nad Styrią, Krainą i Karyntią, łączność dla świeżo podbitej przez Ludwika Węgierskiego Dalmacji i utwardzenie pozycji nad Adriatykiem, lepsze połączenie z Andegawenami neapolitańskimi

Wilhelm dla Polski - brak rzeczywistych korzyści

Jagiełło jako kandydat na tron polski - zażegnanie konfliktu o Ruś Czerwoną i koniec sporów i najazdów Litwinów na Polskę

Województwo Brzeskie pierwszym województwem z polskim prawem z ziem litewskich

Łącznik interesu polsko-litewskiego --> zagrożenie krzyżackie (zamiary wydarcia Żmudzi spod władzy litewskiej i połączenie części krzyżackiej z Państwem Zakonu Kawalerów Mieczowych, krucjaty antylitewskie przy nawoływaniu rycerstwa

zachodnioeuropejskiego)

W wyniku unii w Krewie przymusowy chrzest pogan litewskich i opcjonalne przejście na zachodnie chrześcijaństwo obywateli prawosławnych

Prezent ślubny - wypuszczenie jeńców z niewoli

Zobowiązanie do wypłacenia odszkodowania Habsburgom za zerwanie małżeństwa/ślubu (200 tys. florenów)

Przekonanie Jadwigi do zamążpójścia za Jagiełłę zamiast Wilhelma (blokada w postaci popełnienia krzywoprzysięstwa, plotki i fama na temat Jagiełły i różnica między nim a Wilhelmem prywatnie dla Jadwigi)

Upór Habsburgów na ślub z Jadwigą -> próba konsumpcji małżeństwa przez Wilhelma w Krakowie -> nieliczni sympatycy (w szczególności Gniewosz z Walewic) dają mu domostwo w Krakowie (zbieg Sławkowskiej i Szczepańskiej). Przybywa w przebraniu kupca, by zmylić czuwających Panów Krakowskich. Wilhelm i Jadwiga spotykają się w krużgankach zakonu franciszkanów. Austriak miał dostać się do komnaty królowej, miał zostać spuszczonej w koszu na białynę z okna przez Jadwigę po odkryciu przez panów krakowskich. Scena z siekierą -> Dymitr z Goraja (podskarbi koronny) przekonuje Jadwigę do poświęcenia się w imię ochrzczenia narodu litewskiego.

Wilhelm w przebraniu ucieka. Postój w okolicach Starego Sącza a później powrót do siebie

W międzyczasie wystawienie dokumentu krewskiego ↑

Elżbieta Bośniaczka zmienia zdanie w kwestii ślubów heilburskich - mimo wcześniejszej zgody na ślub z Jagiełłą potwierdza aktualność ślubu Jadwigi z Habsburgiem

Karol Durazzo -> kontrkandydat andegaweński dla Marii i Zygmunta Luksemburczyka do tronu węgierskiego, więzi Elżbietę i Marię, podczas więzienia Elżbieta zostaje zamordowana (uduszona), Maria przeżyła i objęła władzę

W międzyczasie dramatu Bośniaczki poselstwo przybywa do Krakowa z Litwy z dokumentem potwierdzającym unię (kontrowersyjne *applicare* wobec Litwy- wcielenie jej lub podporządkowanie Polsce)

Luty 1386 - zjazd ogólnopolski reprezentacji urzędniczej szlachty, duchowieństwa i ważniejszych miast Królestwa do Lublina na elekcję Jagiełły na króla Polski

Glejdy (?) - żelazne tablice gwarantujące spokojny przejazd Jagiełłą z Litwy do Polski

Witold Kiejstutowicz (3 chrzty Witolda) --> przybywa do Lublina razem z Jagiełłą

Przemarsz Jagiełły do Krakowa z wystawianiem pierwszych dokumentów (tytuł "króla-elekta")

Brak spisania zasad funkcjonowania organizmu państwowego powstałego w wyniku unii w Krewie

Jadwiga a Lublin

Wysłanie swojego wysłannika w celu przyjrzenia się Jagiellie -> przegląd podczas kąpieli w łaźni i dementowanie plotek na temat dzikości i nieokrzestania Jagiełły

Przysięga w katedrze i zaświadczenie o nie dopełnieniu ślubów (brak wyjścia poza sponsalia in futuro), co daje możliwość ślubu z Jagiełłą i częściowe ucieszenie plotek na temat pobytu Wilhelma w Krakowie

3 IV 1386 (?) - chrzest Jagiełły i przyjęcie imienia Władysław -> nawiązanie do tradycji piastowskiej

Dwóch królów w Polce

Jadwiga - dobrze odbierana za granicą, z własną kancelarią i dworem, młoda i wykształcona, Pani Przyrodzona Korony Królestwa Polskiego

Jagiello - ochrzczony, obcy, przez długi czas wrogi, budzący nadzieję na korzyści z sojuszu, doświadczony, dojrzały, bez ludzi, przez krótki czas korzystał z kancelarii żony, jego ludzie - Spytek z Melsztyna, ludzie Jadwigi implementowani lub sami przechodzili do obozu Jagielly zachęceni perspektywami i nadaniami

Konflikty o ludzi

Zgodne małżeństwo i panująca para dzieląca się obowiązkami

Jagiello - polityka wewnętrzna, objazdy Królestwa z Jadwigą, nadania ziemskie i przywileje miejskie, przywilej krakowski i piotrkowski (szacunek do praw w Polsce i ostoja tych praw)

Jadwiga - polityka zagraniczna wobec Węgier, Rusi Czerwonej (Halicko-włodzimierskiej i częściowo Podola)

Władysław Opolski z palatyna Węgier na namiestnika Rusi za Ludwika Węgierskiego, a po 5 latach awans na namiestnika Królestwa Polskiego i wcielenie Rusi Czerwonej do Węgier -> złamanie umowy sukcesyjnej z 1350(?) z Kazimierzem Wielkim
Polskie osadnictwo pod węgierskie panowanie

16.10.2023

poniedziałek, 16 października 2023

13:24

Jadwiga i Jagiełło - cd.

Podział aktywności w polityce zagranicznej między małżonkami
Zarządzanie relacjami z Litwą, tonowanie sporów itd. - Jagiełło
Całokształt stosunków międzynarodowych - Jagiełło

Relacje z Luksemburgami, w szczególności z Zygmuntem i Marią, starszą siostrą (Węgry) -
Jadwiga

Problem Rusi Czerwonej -> spór z Węgrami
Państwo Zakonu Krzyżackiego i relacje z nim -> Jadwiga (Jagiełło uważany za poganina z chrztem
pod publikę) aż do śmierci w 1399

Relacje z papieżem -> Jadwiga

Relacje ułożone dobrze i szybko poprzez akceptację małżeństwa Jadwigi i Jagiełły i jego chrztu

Mikołaj Trąba - arcybiskup gnieźnieński, doradca Jagiełły, pierwszy emisariusz (?) z misją
dyplomatyczną po małżeństwie Jadwigi i Jagiełły -> zakończenie sprawy odszkodowania dla
Habsburgów za niespełniony ślub (pomyślnie) -> Rzym -> poselstwo Wilhelma Habsburga
(oskarżenie Jadwigi o bigamię i wola zwołania sądu papieskiego, chęć uznania małżeństwa z
Jagiełłą za nieważne) i jego wsparcie w postaci delegacji krzyżackiej (nieszczerość chrztu i
chrystianizacji Litwy) -> legaci papiescy (2) wysłani do Jadwigi w celu zdobycia informacji o jej
niedopełnieniu małżeństwa z Wilhelmem i legalności ślubu z Jagiełłą, obserwacja Litwina i jego
działalności chrystianizacyjnej -> pozytywne stanowisko względem Polski u papieża -> 1387 bulla
o legalizacji małżeństwa Jadwigi i Jagiełły (publiczna pochwała chrześcijańskiej postawy Jagiełły)

Wilhelm nie stawiał się w Rzymie na procesie, co oznaczało wg ówczesnych zasad sądowych w
papieżstwie niemożność zapadania wyroków pod nieobecność jednej ze stron, zwłaszcza
skarżącej -> temat się skończył zanim się rozkręcił

Persona **Władysława Opolczyka** -> palatyn węgierski -> namiestnik Rusi Czerwonej (przejęcie
dużych majątków i wpływów wśród ruskiego bojarstwa i rycerstwa polsko-węgierskiego) ->
lenno w postaci ziemi dobrzyńskiej i części Kujaw (przejęcie ziem przeznaczonych dla Kaźka
Słupskiego zanegowanych sądem sandomierskim przez Ludwika Węgierskiego)

Wczesna wiosna 1387 -> wyprawa Jadwigi do ziemi halickiej i lwowskiej w celu przyłączenia jej z
powrotem do Korony -> obrona Halicza przez zwolenników Opolczyka przed Jadwigą w
przeciwieństwie do większości grodów -> mimo wszystko sukces

Zastaw ziemi dobrzyńskiej z głównym grodem w Złotorzy Zakonowi za niezbyt dużą sumę ->
problemy finansowe -> zastaw niezgodny z prawem -> protest Królestwa Polskiego -> zwrot ziem
przez Krzyżaków tylko wtedy gdy otrzymają sumę z zastawu -> Opolczyk pieniądze przepuścił ->
argument Opolczyka o akceptacji praw do dysponowania lennem przez Luksemburczyka

Problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego

Niezadowolenie części krewnych z roli monarszej Jagiełły:

Witold Kiejstutowicz - hołd lenny złożony, domaganie się zwrotu księstwa trockiego (nie
przyjmowanie do wiadomości przywileju monarchy do dysponowania ziemiami), otrzymał
Grodno za Troki, później domagał się Łucka
Porozumienie **Witolda** z siedzącym na Połocku **Andrzejem Garbatym** (kolejny konkurent do
tronu przez wzgląd na wiek -> Połock strategicznie ważny (ochrona przed Kawalerami
Mieczowymi i nadzór handlu z Pskowem i Nowogrodem, wpływ na politykę wschodnią) ->
wzrost ambicji wraz z pojmowaną ważnością swojej roli -> **sojusz Andrzeja z Krzyżakami** ->
wsparcie **Światosława Smoleńskiego - Rurykowicza** ze Smoleńska

Skirgiełło namiestnikiem Księstwa w imieniu Władysława -> **Troki przydzielone Skirgiełło**, co zostało uznane za afront przez Witolda -> osobista niechęć między książętami za morderstwo na Kiejstucie

Krucjata krzyżacka przeciw pogańskiej Litwie ze wsparciem zachodnioeuropejskiego rycerstwa (najsłynniejszy uczestnik -> Henry hr. Derby -> późniejszy Henryk V Lancaster) -> obrona Litwy właściwej i Żmudzi przez ochotników z Korony (Klemens z Moskorzewa - niezbyt ogarnięty militarnie)

1386-87 -> trudny okres dla przetrwania unii, realizacji obietnic i utrzymania granic

1386 - hołd (samoczynny) Piotra, ówczesnego Hospodara Mołdawskiego, lennik o charakterze osobistym -> zwrot w polityce skupionej na Królestwie Węgierskim

1388 - hołd lenny Mirczy Starego - Hospodara Wołoskiego

Opolczyk pomysłodawcą *rozbioru* Królestwa Polskiego przez Węgry, Opolczyka, Zakon Krzyżacki -> działanie na rzecz tego pomysłu przez Witolda -> sojusz z Garbatym i Smoleńskiem pokonany przez Skirgiełłę

Po ucieczce z niewoli u Władysława w zamian za Żmudź Zakon wspomaga Witolda w jego działaniach przeciw Jagiełło -> pomoc militarna i pomoc w zdobyciu Troków

Zbrojne akcje Jagiełły przeciw ziemi namysłowskiej i innych ziem stanowiących rdzeń włości Opolczyka i próby pozyskania jego bratanków na stronę Korony

1396 - odzyskanie ziemi wieluńskiej i Ostrzeszowa przez Polskę

1393 - odzyskanie Kujaw, ale żądania gotówki za zastaw Opolczyka -> brak zapłaty ze strony polskiej przez brak gotówki i nieuznawanie prawa lennego Opolczyka do tych ziem

Próby wpłynięcia Jadwigi na Zygmunta przez Marię w celu zażegnania zagrożenia od południa

1392 - zaniechane spotkanie dwóch par królewskich

1395 - śmierć Marii i nacisk Jadwigi (wysunięcie praw dziedzicznych do Węgier) na rozmowy uspokajające w sprawie Rusi Czerwonej

1396 - klęska Zygmunta pod Nikopolis przeciw Turkom

Zjazd Zygmunta z polską parą królewską -> pokój z Koroną na 16 lat, uznanie stanu posiadania Rusi i Podola przez Polskę i Jagiełłę i faktu schodkowania Mołdawii i Wołoszczyzny -> po 16 latach warunki nieważne

1397 -> jałowe rozmowy Jadwigi i Zakonem

1398 -> afront ze strony Wielkiego Mistrza w postaci wysłania jednego ze swoich komturów na negocjacje z Jadwigą -> wyjazd Jadwigi z miejsca spotkania i przepowiednia o pokoju z Polską (za jej życia pokój się utrzyma, po jej śmierci małżonek nie będzie tak dobrze i pokojowo nastawiony do Zakonu)

1398 - wyrzucenie Opolczyka z ziemi wieluńskiej i Kujaw i pozbawienie go wsparcia ze strony młodych krewnych

UGODA OSTROWSKA - powrót Witolda na Litwę, dożywotnia władza nad Trokami i współnamiestnictwo nad Litwą ze Skirgiełłą (ziemia kijowska Skirgiełły, reszta Witolda - pośrednictwo Jadwigi w godzeniu krewnych podczas ich sporów)

Tochtamiesz zrzucony z tronu Chanatu Złotej Ordy sprzymierza się z Jagiełłą uznając jego zwierzchność nad podległymi sobie Tatarami (wydanie jarłyka królowi polskiemu) w zamian za pomoc w walce z Tamerlanem (Timurem) ----> Bitwa nad Worskłą -> porażka przeciw Tatarom

Lato 1399 - przygotowania do wyprawy przeciw Tatarom, uzyskanie od papieża rangi krucjaty dla wyprawy, ochotnicy polscy pod wodzą Spytka z Melsztyna (mianowanego przez Jagiełłę panem lennym Podola) wybierają się z siłami litewskimi

1399 - śmierć Jadwigi (17 VII) i córki pary królewskiej Elżbiety Bonifacji (13 VII) i klęska nad Worskłą zaprzeczająca plany wschodnie Litwy (śmierć wielu krewnych Jagiełły - Witold i Świdrygiełło przeżywają dzięki ucieczce, śmierć Spytka z Melsztyna i śmierć i niewola rycerstwa polskiego)

Witold uświadomiony porażką o konieczności współpracy z Jagiełłą a polityczna Korona

włoską zaprzeczającą plany wschodnie Litwy (śmierć Władysława Jagiełły - Witold i Świdrygiełło przeżywają dzięki ucieczce, śmierć Spytki z Melsztyna i śmierć i niewola rycerstwa polskiego)

Witold uświadomiony porażką o konieczności współpracy z Jagiełłą, a elity polityczne Korony podjęły działania w celu uregulowania zasad koegzystencji Polski i Litwy i ich partnerstwa

Testament Jadwigi - odnowienie Uniwersytetu Kazimierzowskiego/Akademii Krakowskiej/Uniwersytetu Jagiellońskiego

Jan z Czepna - teolog, spowiednik Jadwigi

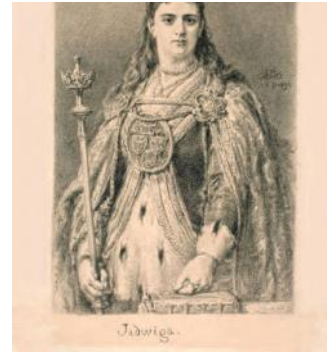
Bartłomiej z Jasła, Mateusz z Krakowa - współpracownicy Jadwigi nad programem odnowienia uniwersytetu -> bulla papieska z 1397 pozwalająca na wykładanie teologii

Niewielka ilość środków królowej - utrzymanie i założenie bursy dla Litwinów w Pradze

Psalterz Floriański - spisany po polsku, niemiecku i łacinie, wiele miniatur

Benedyktyni słowiańscy - krótkotrwała fundacja pary królewskiej łącząca zachodnie wychowanie Jadwigi .....

Po śmierci królowej próba procesu jej kanonizacji - niepowodzenie w wyniku braku zainteresowania

23.10.2023

poniedziałek, 23 października 2023 13:22

Dekompozycja wewnętrzna i zewnętrzna przyczyną zmiany orientacji polityki Władysława Jagiełły po śmierci Jadwigi

Jagiełło królem elekcyjnym - prawa do tronu po śmierci Jadwigi słabsze (prawo do rządzenia słabsze niż w przypadku Jadwigi - Pani Przyrodzonej)

Budowa własnej pozycji w państwie - tworzenie własnego dworu, mianowanie urzędników świeckich i kościelnych

Przetasowanie po śmierci Spytki Średniego z Melszyna nad Worskłą - kasztelanę krakowską przejmuje Jan z Tenczyna

Drugie przetasowanie - Podole Zachodnie - powrót pod wpływem Korony dzięki zbrojnej interwencji Witolda - brak możliwości militarnych Polski - nowym namiestnikiem Podola Świdrygiełło

Rycerstwo/możni kontroluje króla przez zwyczaj kolejności urzędów (po śmierci urzędnika wyższego rangą niższy o stopień wchodzi na jego stanowisko)

Szybkie reakcje po śmierci Jadwigi - dyplomacja Krzyżaków przeciw legalności praw Jagiełły do tronu - "niby-król"/"król-małżonek" - negatywny wydźwięk o możliwościach władzy Władysława Jagiełły

Pierwsze poselstwo Krzyżaków wysłane do Habsburgów - wspólny przeciwnik w postaci Jagiełły na polskim tronie

Zachodnia Europa przez krzyżacką propagandę podnosiła głosy wątpliwości co do legalności i mocy władzy Jagiełły

Wątpliwość wobec bycia królem Polski skierowana do panów małopolskich - gra polityczna (?) o większe możliwości władzy - potencjalnie kolejny okres interregnum

Korczyn - połowa sierpnia 1399 - pytanie o umocnienie i legitymizację władzy wdowca Jagiełły - pójście za propozycją Jadwigi o drugiej żonie Annie Cylejskiej - wnuczki Piasta - Kazimierza Wielkiego - poprzez małżeństwo legitymizacja praw do tronu

Problem żony i następców i odnowienie przysięgi wierności przez urzędników świeckich i kościelnych - umocnienie pokazane światu zewnętrznemu o poparciu poddanych dla Jagiełły - brak uznania dziedziczności tronu

Wykorzystanie dekompozycji po Worskli - słabość Witolda (przestroga wobec tworzenia problemów dla Korony poprzez prowadzenie konkurencyjnej polityki)

X 1398 - zjazd litewsko-krzyżacki na wyspie Salin - działanie sprzeczne z interesem politycznym Polski - układ w którym Witold oddaje Żmudź Zakonowi (wyraz niełojalności) w zamian za militarne wsparcie przeciw Tatarom i wolną rękę w Republice Pskowskiej (wpływy polityczne) i oddanie wpływów Witolda w Nowogrodzie

Bojarzy litewscy obwołują Witolda swoim królem (ochrzczeni niełojalni wobec Jagiełły)

Zofia w Moskwie - jedyna córka Kiejstutowicza żoną księcia moskiewskiego

Jagiełło renegocjuje z Litwą relacje międzyunijne - zachowanie Witolda przy Królestwie Polskim poprzez podarowanie mu wartych go wpływów i pokazanie mu jego miejsca wobec hierarchii w unii UNIA WILEŃSKO-RADOMSKA - I 1401 - 45 bojarów, Witold i kniaziowie poświadczają trwanie przy Koronie i lojalność wobec Polski. Uznanie króla polskiego jako najwyższego księcia litewskiego - status supremi principes - książęta zwierzchni, książęta władający Litwą - dożywotni Wielcy Książęta Litewscy - status niedziedziczny z łaski księcia zwierzchniego

III 1401 - Radom - gwarancje ze strony polskiej w dokumentach Jagiełły i 52 dostojników Królestwa o

dochowaniu wierności układowi i traktowaniu Wlk. Ks. Litewskiego do śmierci Witolda
Król Polski po śmierci Jagiełły powołany przy akceptacji strony litewskiej

Arena międzynarodowa

Oslabienie Zygmunta Luksemburczyka jako króla Węgier - klęska pod Nikopolis (sąsiedztwo Turcji na Dunaju i pokazanie słabości Zygmunta w ucieczce z pola bitwy) - głos opozycji węgierskiej wobec Zygmunta jako samodzielnego króla po śmierci Marii - bunt i uwięzienie Zygmunta i propozycja Korony św. Stefana dla Władysława Jagiełły (1401) - ominięcie sporów o Podole i autorytet Jagiełły na Węgrzech - odmowa Jagiełły

Problemy Ziemi Dobrzyńskiej i Marchii Brandenburskiej na północy - śmierć Opolczyka i kontrola zastawionych terenów przez Krzyżaków

Janusz I i Siemowit IV układają się z Krzyżakami - od 1386 brak ponowienia hołdu lennego wobec Jagiełły

Nowa Marchia a Zygmunt Luksemburski jako jej margrabia - **Nowa Marchia** (do Odry) zarządzana z woli Karola IV Luksemburskiego przez Zygmunta - **oddanie terenów w zastaw Krzyżakom** (z miliona florenów finalnie zrobiło się **330 tys florenów**) - połączenie się z komturiami zakonnymi w Rzeszy

Podjęcie negocjacji w Polsce o Nową Marchię - mniejsza suma pieniędzy (kilkanaście tysięcy grzywien/kop groszy praskich) ale w szybszym terminie - Sędziwój z Szubina negocjatorem polskim - ze strony węgierskiej Ścibor ze Ściborzyc (wierność wobec Luksemburgów mimo dóbr na Ziemi Dobrzyń) - dwie raty w ciągu roku

1401 - wojna litewsko-krzyżacka - powstanie antykrzyżackie spowodowane przymusową chrystianizacją wspomagane przez Witolda i rycerstwo polskie po kilku miesiącach od jego wybuchu - propaganda krzyżacka o udziale Królestwa Polskiego w wojnie przeciw Zakonowi mimo traktatu kaliskiego

1382 - rzekanie się na rzecz Krzyżaków Żmudzi przez Wielkich Książąt Litewskich przez kolejne lata Poprzez unię wileńsko-radomską interes Polski pośrednio zawarty w oczekiwaniach strony litewskiej przy negocjacjach pokojowych z Zakonem

Negocjacje o Nową Marchię polsko-węgierskie - uderzenie w interes krzyżacki - Krzyżacy momentalnie wykupują w 1402 Nową Marchię eliminując możliwości czasowej kontroli Korony nad tymi terenami - uszczuplenie skarbcza zakonnego i ograniczenie możliwości prowadzenia działań zbrojnych przeciw Polsce i Litwie

1404 - pokój krzyżacko-litewski w Raciążku - największe korzyści Polski - Żmudź w posiadaniu Krzyżaków, podział na interesy w Pskowie i Nowogrodzie, postulaty polskie w Ziemi Dobrzyńskiej (zwrot zastawu Opolczyka za nową sumę - 40 tyś grzywien w przeciągu 6 miesięcy - nadzieja na niepodołanie strony polskiej zebraniu żądanej kwoty i anulację umowy - prośba o nadzwyczajny podatek z 2 groszy do 12 od łana - nadzwyczajne spotkania na każdym sejmiku szlachty z królem - akceptacja prośby przez każdy termin - akcja się powiodła)

1404-1405 - powrót Ziemi Dobrzyńskiej do Królestwa Polskiego

Rozmowy o małżeństwie z Anną Cylejską - sierpień 1399 - twarde negocjacje o posagu, wianie, zgodzie opiekuna (stryja - kuzynka Barbara Cylejska - żona Zygmunta Luksemburskiego) potem - przybycie Anny do Krakowa na początku 1401r - brak małżeństwa mimo pozostania kobiety w Polsce - nauka do bycia królową wg Jagiełły (m.in. nauka języka w klasztorze) - ślub w styczniu 1402 - koronacja w lutym 1403

ŚMIERĆ STARYM POLITYKOM - w Małopolsce po śmierci Jaśka z Tenczyna podporządkowanie się cursus honorum - skok o urząd wyżej

- w Wielkopolsce po śmierci Sędziwoja z Szamotuł i Sędziwoja z Szubina - ręczne zarządzanie i nominacje z niższej szlachty swojego stronnictwa politycznego przez Jagiełłę

30.10.2023

poniedziałek, 30 października 2023 13:22

Kwestia spłacenia ziemi dobrzyńskiej

Pokój w Raciążku a sprawa polska + wykup Nowej Marchii przez Krzyżaków

Gród Drezdenko - hołd dla Kazimierza Wielkiego i pretensje krzyżackie (sprzeciw Polski i Panów von Osten wobec żądania Krzyżaków o przyłączeniu Drezdenka do Nowej Marchii)

Komisja w sporze o Drezdenko - termin rozpoczęcia rozmów i rozstrzygnięcia od 1406r

Krzyżacy zajęli Drezdenko siłą - oburzenie szlachty wielkopolskiej -> domaganie się działań wojennych o Drezdenko

Kwestia przynależności młyna w Lubiczu - nieścisłość w odprowadzaniu podatków - bagatelizacja sprawy przez władze najwyższe obu państw - regularne napady poddanych sąsiada i zawłaszczanie urobku młyńskiego przez mieszkańców obszarów przygranicznych (zarówno przypadek młyna, jak i Drezdenka)

Krzyżacy - Konrad von Jungingen - postawa antywojenna

Witold - powrót do modelu ambitnej polityki wschodniej - uzyskanie na powrót zwierzchności nad Moskwą (?) i wyprawa przeciw Republice Pskowskiej (1406-1408) - pierwsze zetknięcie rycerstwa polskiego z moskiewskim -> kontrybucja za spokój dla strony litewskiej (rozejm/zawieszenie negatywnych stosunków) wykorzystana na pokrycie ochotników chrześcijańskich

Wojna o Psków - niepowodzenie Witolda - utrata na rzecz Moskwy trzech ważnych grodów - Kozielsk, Lubuck, Peremyśl Zaleski - utrwalenie granicy litewsko-moskiewskiej na rzece Ugrze

Profity dla Krzyżaków z tytułu wojny pskowskiej - eliminacja Litwy z pretensji do Pskowa i Nowogrodu Wielkiego - krzyżacka wyprawa na Psków (brak pomocy ze strony Nowogrodu dla zagrożonej republiki kupieckiej, natomiast pomoc ze strony polskiej) (1408-09)

Śmierć Konrada von Jungingen i przejęcie roli wielkiego mistrza przez Ulricha von Jungingena

Wielka wojna z zakonem 1409-11 -> podręcznik

Wątek działań zbrojnych na linii Polska-Węgry -> negocjacje w Lubowli na Słowacji i ustalenie pokoju i relacji międzypaństwowych (również wygaśnięcie porozumienia z 1396r)

Ustalenie strefy wpływów nad Rusią Czerwoną i zwierzchnictwa nad Mołdawią do śmierci Jagiełły -> rozwiązanie problemu ostateczne do 5 lat po śmierci polskiego monarchy

Umowa o 13 miastach spiskich (Spisz) - zastaw części Spisza za 40 tys kop groszy praskich z powodu problemów finansowych i wyboru Zygmunta na króla rzymskiego -> Spisz zostaje w rękach Polski do 1769 r (przejęcie prewencyjne tych terenów przez Cesarstwo Austriackie Marii Teresy w odpowiedzi na konfederację barską)

Niewypłacanie bezpośrednio pieniędzy zastawnych - pieniądze z kontrybucji krzyżackich - działania węgierskie o wypłacanie przez Krzyżaków odszkodowania Polsce w celu uzyskania pieniędzy

Po wojnie z Krzyżakami rozstrzygnięcie kwestii dziedzictwa korony po śmierci Jagiełły (bezdzietnej) - nowe relacje unijne - dziedziczenie tronu dla królowej Jadwigi (córka z małżeństwa z Anną Cylejską) po zjeździe jedleńskim

Dokumenty ze zjazdu polsko-litewskiego w Horodle

- Dokument wydany przez Witolda i Jagiełłę będący przywilejem dla duchowieństwa i bojarstwa na Litwie i wprowadzeniem systemu administracyjnego z Polski - ujednolicenie administracji w obu państwach w zamyśle przyszłościowym

Przyjmowanie do rodów herbowych przedstawicieli bojarstwa przez polską szlachtę - upodobnienie

stanu szlacheckiego na Litwie do tego w Polsce - ujednolicenie elity politycznej

Kwestia kościoła prawosławnego na Litwie - metropolia kijowska ośrodkiem prawosławia w państwie polsko-litewskim (Cyprian jako metropolita niezgodny z Jagiełłą i Witoldem, sympatyzujący z Moskwą)

Pomysł stworzenia odrębnej metropolii prawosławnej dla grekokatolików w unii - spotkanie w Miłotubiu w 1405 r - zgoda na zawarcie unii kościelnej dla prawosławnych polsko-litewskich (sprzeciw cesarza bizantyjskiego i metropolity konstantynopolańskiego i odłożenie planu na czas soboru w Pizie (1408-09)) - śmierć Cypriana w 1407 i przystanie Focjusza nieuznanego przez Witolda Nowogródek 1415 - synod duchowieństwa prawosławnego z Litwy i Polski zwołany przez Witolda

Prośba o odwołanie Piotra Wysza z metropolii krakowskiej i przeniesienie go do metropolii poznańskiej przez Jana XIII złożona ze strony Władysława Jagiełły - powodem choroba umysłowa Piotra Wysza - skandal i sprzeciw biskupa - finalnie zwycięstwo Jagiełły - wprowadzenie na stanowisko metropolity krakowskiego Wojciecha Jastrzębca

06.11.2023

poniedziałek, 6 listopada 2023

13:28

Kwestia mianowania na stanowiska kościelne przez Jagiełłę i niezależności kościoła prawosławnego w monarchii jagiełłowej -> niezależność od metropolity kijowskiego (później moskiewskiego)

Sądownictwo cywilne a duchowe -> przyczyna starań o niezależność ruskiego prawosławia na Litwie od Moskwy w celu niewydawania wyroków z ingerencją nieprzyjaznej Moskwy

Pierwsza próba niezależności kościelnej -> Olgierd (ojciec Jagiełły)

Brak zgody Konstantynopola na plany Jagiełły i Witolda <- pogorszenie stosunków Konstantynopola z łacinnikami

Synod w Nowogrodzku -> duchowieństwo z monarchii polsko-litewskiej -> powołanie metropolii z siedzibą w Nowogrodzku -> przygotowanie duchowieństwa na rzecz unii kościelnej (cerkwi i łacinników na terenie monarchii jagiełłowej) możliwie później zaakceptowanej przez Rzym -> 8 władyków na synodzie w Nowogrodzku i wybór na metropolitę **Grzegorza Camblaka** -> świetnie wykształcony bratanek Cypriana z Bułgarii (?) -> reprezentant na soborze w Konstancji w odniesieniu do planów kościelnych Jagiełły i Witolda

Konsekwencja wojny 1409-11 z Krzyżakami - pokój z Węgry w Lubowli i Zagrzebiu oraz zastaw miast spiskich przez Luksemburczyka (kwestia rozegrania wypłacenia pieniędzy za zastawione ziemie przez Jagiełłę)

Sobór w Konstancji

- Kongres dyplomatyczny o przeciwdziałaniu kryzysu kościelnego
- Zaprowadzenie pokoju w świecie europejskim poprzez zajęcie się lokalnymi konfliktami
- Sobór w Konstancji a sprawa polsko-krzyżacka

Henryk von Plauen - chęć przywrócenia konfliktu zbrojnego z Polską i nadzieja na zwycięstwo z monarchią Jagiełły celem zostania zwycięzcą, a nie pokonanym (brak wypełniania ustaleń pokoju wieczystego w Toruniu -> delimitacja, odszkodowanie, granice międzypaństwowe, sprawa o dochody z młynu Lubicz na Drwęcy, sprawa grodu wieluńskiego z Litwą i Krzyżakami)

|
v

Arbitraż przyznany Zygmuntovi Luksemburskiemu

Przygotowanie do sądu w Budzie - wysłanie na pogranicze w celu pytania świadków o realizację umowy toruńskiej rycerza **Benedykta Makraja** (rycerz wykształcony w prawie) i sporządzenie przez niego sprawozdania o wypełnianiu traktatu pokojowego
Orzeczenie Makraja było korzystne dla Polski (strony nieponoszącej winy za niewprowadzenie w życie regulacji toruńskich i wskazanie Zakonu na winnego niewypełniania zobowiązań -> brak zgody z domaganiem się przez Polskę i Litwę zmian o dożywotniej Żmudzi a później jej powrocie pod władzę krzyżacką) (przyznanie racji Zakonowi Krzyżackiemu w kwestii Pomorza Gdańskiego, Ziemi Chełmińskiej i Michałowskiej o zwróceniu -> nieprzywrócenie ich Polsce)

Pokazanie postulatami ambicji politycznych poszczególnych stron przy pokoju toruńskim
Opinia publiczna a władza nad państwem -> podstawą siły militarnej wspólne ruszenie i kwestia zgody na zapłacenie nadzwyczajnego podatku -> liczenie się z opinią publiczną

Sąd w Budzie 1413 - brak orzeczenia/stanowiska ze strony Zygmunta Luksemburskiego - nieogłoszenie potępienia Zakonu we Wniosku Makraja

Wojenne nastroje w Polsce i antywojenne w Zakonie (z wyjątkiem von Plauena i jego najbliższego otoczenia) - zastąpienie Henryka von Plauen przez Michała von Kittmaistra (wójt ? Nowej Marchii) na stanowisku Wielkiego Mistrza po nieudanej próbie wywarcia presji przez von Plauena na stronnictwo antywojenne (zamach stanu)

Michał von Kittmaister - niechęć do wojny natychmiastowej, przeciągnięcie tego w czasie, brak odpowiednio dużego wsparcia rycerstwa zachodniego po kompromitacji na wojnie z Polską i Litwą

VI 1414 - wojna polsko-krzyżacka (Polska agresorem) - **plan na wojnę**: spotkanie sił koronnych i litewsko-ruskich pod Czerwińskiem i przeniesienie wojny na teren krzyżacki - plan jak w wojnie 1409-11 - witanie rycerstwa polskiego i poddawanie się miast i zamków, składanie deklaracji wierności i odstępowanie od Zakonu

Odmienność reakcji od lat 1409 - zmiana nastawienia poddanych poprzez krzyżackie kary (spacyfikowanie/wyrznięcie towarzystwa jaszczurczego sprzyjającego Polsce) poniesione za poparcie króla polskiego z czasu Wielkiej Wojny 1409-11 -> nastawienie antyjagiellowe

Ukazanie niemożności zdobycia twierdz krzyżackich przez wojska polskie + technika spalanej ziemi stosowana przez Zakon

Zajęcie zamków m.in. Nidzicy i Olsztynka i dotarcie do **Elbląga** - brak możliwości długiego oblężenia miasta i odwrót (przegrupowanie sił) -> w międzyczasie gromadzenie się uczestników soboru w Konstancji na zaproszenie **Jana XXIII i Zygmunta Luksemburskiego** - duchowni, reprezentanci/delegaci, władcy świeccy - na czas soboru zaniechanie konfliktów zbrojnych (podobieństwo do starożytnej olimpiady)

Brodnica wczesna jesień 1414 - rozejm pod protekcją legata papieskiego i Zygmunta Luksemburskiego na 2 lata w celu rozszkodzenia sporu na soborze (**wojna 1414 - wojna głodowa**)

Jan z Liechenau (?) - przewodniczący soboru ? I zarządzanie dokumentacją finansową oraz listą gości, opis każdej z delegacji, czasu przybycia, odebrania przez publikę i wywołanego wrażenia

Marzec 1418 - delegacja Grzegorza Cambłaka - chęć unii z kościołem łacińskim w monarchii polsko-litewskiej -> prośba o zgodę -> aprobata, jednak brak ostatecznej decyzji ze względu na opór patriarchy Konstantynopola -> po powrocie do Nowogródka Cambłak umiera i łagodniejsze stanowisko Focjusza - wycofanie się z planów niezależnej metropolii polsko-litewskiej

Delegacja polska - 800 koni na czele z **Mikołajem Trąbą** (arcybiskup gnieźnieński), przepych związany z wrażeniem bogactwa Jagiełły, persona poboczna - **Piotr Wolfram** - sekretarz Trąby i prawnik, przedstawiciel abp. krakowskiego, dodatkowo biskup elekt poznański **Andrzej Łaskarz** (uczeń kardynała Franciszka Zabarelli w Padwie) - skupienie się na sprawie reformy polskiego kościoła

- Paweł Włodkowic - reprezentant króla polskiego w kwestii problemu krzyżackiego (pochodził z ziemi dobrzyńskiej, kształcony w Pradze i Padwie, doświadczył konfliktu polsko-krzyżackiego)

Sąd o zasady - doktryna konfliktu (pod pieczę Zygmunta Luksemburskiego - podróż po Francji w celu rozszkodzenia konfliktu wojny stuletniej i dotarcie do Aragonii - towarzystwo Mikołaja Trąby)

Sąd cywilny - sprawy szczegółowe w konflikcie (kwestie sporów granicznych i skarg indywidualnych)

Sędzia główny - Franciszek Zabarella

1415 - delegacja Żmudzinów i przedstawienie prośby o kierowanie misji chrystianizacyjnej przez duchowieństwo polskie i litewskie, a nie krzyżackie i złożenie obszernej skargi na Zakon w kwestii nieprawości Krzyżaków w czasie panowania ich w tamtym regionie (naruszenie reguł zakonnych przez Krzyżaków przedstawione w dokumencie skargi) - sukces wniosku i zgoda na fundację biskupstwa Miednika na Żmudzi i wejście do struktury archidiecezji gnieźnieńskiej

13.11.2023

poniedziałek, 13 listopada 2023

13:29

Sobór w Konstancji a sprawa polska

Rozstrzygnięcie sporu polsko-krzyżackiego:

- Konflikt zbrojny 1409-11
- Pokój toruński
- Arbitraż Zygmunta Luksemburskiego
- Wojna głodowa z Zakonem i przedłużanie rozejmów z Krzyżakami
- Decyzje sądowe soboru w Konstancji

Paweł Włodkowic -> proces doktrynalny o zasadę -> przedstawienie racji prawnych i moralnych (powoływanie się na nauki teologiczne i prawne)

1416 - pierwszy traktat Pawła Włodkowica "O władzy cesarza i papieża nad niewiernymi"

Kwestia wojny z niewiernymi - wyższość prawa boskiego nad ziemskim ("quoniam errorem")

Przedstawiciele Krzyżaków (Czesi) - Stefan Palecz, Maurycy Rwaczka

Jan Hus - spalony na stosie jako heretyk, otrzymał żelazną kartę od Zygmunta Luksemburskiego poświadczającą o nietykalności która została zignorowana przez pozostałych dostojników

Jan Haltenberg - wystąpienia Włodkowica herezją z powodu ataku na Krzyżaków, czyli na Kościół (opłacony przez Krzyżaków - mowy, traktaty i satyry) - państwo polskie i jego obywatele heretykami wierzącymi w bożka w postaci ich króla -> **wzwanie do eksterminacji Polaków**

Włodkowic - oskarżenie Krzyżaków o herezję argumentacją teologiczno-prawną, wniosek o przeniesienie Krzyżaków nad Morze Czarne/stepy w celu walczenia z poganami

Kapituła zakonna - wyparcie się tez Haltenberga pod wpływem krytycznych głosów ze strony pozostałych obradujących na temat ich postawy chrześcijańskiej

Komisja sądowa sądu cywilnego -> wysłanie na Żmudź kardynała Jana Dominici z Dubrownika w celu przesłuchania świadków i zebraniu świadectw i rozstrzygnięcie, kto przedstawia prawdziwe stanowisko wobec chrystianizacji Żmudzi -> przyznanie racji po cichu tezom Pawła Włodkowica

Generalnie przerzucanie się błotem i oskarżeniami o herezję

Akceptacja wyroku przez papieża - zażegnanie kryzysu religijnego - przywrócenie jednego papieża zamiast trzech - wybór Marcina V - przychylny Polsce - JEDNAK NIE - potępienie formuły Haltenberga, jednak nie zajął jednoznacznego stanowiska (brak pojęcia "herezja" wobec odniesienia do Krzyżaków lub Polaków) - apel o odwołanie się ze strony delegacji polskiej - deklaracja rozstrzygnięcia sprawy na soborze w Bazylei za 10 lat ze strony polskiej (brak akceptacji postanowień soboru i odwołanie się do kolejnego soboru) - zagrożenie dla pozycji soboru i papieża - problem wyższości papieża lub soboru nad pozostałymi w hierarchii władzy religijnej - nacisk na stronę polską ze strony kurii papieskiej (potępienie lub zajęcie strony krzyżackiej ze strony papieża w przypadku nie zniesienia odwołania) - świecka część polskiej delegacji w pełni rynsztunku ruszyła do kościoła, w którym odbywało się ostatnie posiedzenie soboru w celu uzyskania podpisu papieskiego dla swoich racji - SKANDAL TOWARZYSKI - brak ustępstwa ze strony papieża - słowne potępienie Haltenberga i wywiezienie go jako więźnia (winny pomówień i walki z chrześcijańskim państwem/władzą) - uwolnienie Haltenberga w 1424 (6 lat w więzieniu po wycofaniu się ze swoich tez i przeprosiny Polaków - wyjście z więzienia papieskiego w Zamku św. Anioła) - więzienie dominikańskie w wyniku wyparcia się go przez kapitułę - odosobnienie zakonne do śmierci

Potencjalna kandydatura na papieża Mikołaja Trąby - "Roczniki" Długosza - najgłośniejsze głosy "za" ze strony delegacji czeskiej - niepowodzenie ze względu na sprawę Piotra Wysza

Powitanie delegacji po przekroczeniu polskiej granicy przez Władysława Jagiełłę

Rozejm grodnicki - w rękach Zygmunta Luksemburskiego - przytakiwanie bycia poplecznikiem Królestwa Polskiego - cofnięcie się do 1414 ze statusem sprawy polsko-krzyżackiej

Sprawa husycka - 1419 - rewolucja - Wacława IV zalała krew - dostał udaru

Półowa 1418 roku - ucieczka Świdrygiełły zorganizowana przez Rusinów z więzienia w Krzemieńcu (Wołyńskim) - dowodzenie strażą w rękach poddanego Jagiełły niemieckiego pochodzenia - zamordowany - ucieczka Świdrygiełły na Śląsk (Księstwo Oleśnickie) a potem do Budy u Zygmunta Luksemburskiego, od którego uzyskał pomoc i obietnicę występowania w sprawie pogodzenia się z bratem i powrotu na Litwę

Wyprawa turecka przeciw Węgrom - zbliżanie się Turków do twierdzy w Belgradzie

Witold babiarz - po śmierci Wielkiej Księżnej Anny poślubia Julianę Holszańską - (prawie) wdowę

Elżbieta Granowska - małżonka Jagiełły słabego zdrowia krytykowana rymowaną satyrą Stanisława Ciołka pozbawionego przez nią urzędu

W orszak królewski po weselu uderzył piorun - śmierć 4 koni pod rycerzami i konia królewskiego - król wyszedł w całości, ale ogłuchł (1419)

20.11.2023

poniedziałek, 20 listopada 2023

13:26

Kwestia husycka - gwałtowny rozwój po śmierci Wacława IV i przejęciu tronu czeskiego przez Zygmunta Luksemburskiego - przywódca rebelii - Jan Žižka

Wypowiedzenie wojny przez Królestwo Polskie (VI 1419) - pretekst -> agresja komturów przygranicznych (ataki łupieżcze Krzyżaków na obszary przygraniczne w kontekście czerpania zysków z tych obszarów)

Deklaracje Luksemburczyka wobec poparcia roszczeń strony polskiej -> przeciąganie działań w czasie -> kwestia husycka i zagrożenie tureckie -> brak sądu polubownego

I wyprawa po koronę czeską

- Odparcie Zygmunta pod murami Pragi - pokonanie Zygmunta przez Jana Žižkę (walczącego pod Grunwaldem w posilkach po stronie polsko-litewskiej)

Dwuletni rozejm z Zakonem wstrzymując się od działań wojennych do zjazdu książąt Rzeszy w I 1420

Zygmunt a zjazd

- Wysondowanie opinii książąt na temat wojny polsko-krzyżackiej (kogo poprzeć sugerując się nastrojami książąt)

Delegacja polska we Wrocławiu - Zygmunt Oleśnicki

Delegacja litewska - (pochodzący z Polski) Mikołaj Cebulka

+ dostojnicy reprezentujący monarchię

Rozmowy i odpowiedzi: wspomniani dyplomaci

Orzeczenie Luksemburczyka: wszelkie racje dla Zakonu (nienaruszalność terytorialna dla Zakonu, rezygnacja ze strony Polski do Pomorza Gdańskiego, ziemi chełmińskiej i michałowskiej, a Litwy do Żmudzi, rekompensata - 25 tys dukatów)

Zapowiedź apelacji do Stolicy Apostolskiej ze strony polskiej

Powrót na zjazd w Łęczycy

Mikołaj Trąba prymasem po Soborze w Konstancji

Przystanek z Konstancji w Wieluniu - synod regionalny - "Statuty synodalne Królestwa Polskiego" 1420 - statuty wieluńsko-kaliskie -> ustalenie zasad prawa kanonicznego w Polsce -> zwalczanie sympatii husyckich (skutkiem sympatii kara np. klasztorne więzienie) -> kwestionariusz pytań i spodziewanych odpowiedzi celem przesłuchiwania sprzyjających husytyzmowi duchownych -> archidiakoni (podlegało im duchowieństwo świeckie w parafiach) mieli przepytawać niższych duchownych i przesać z tego sprawozdanie do kurii biskupiej, która potem przesyłała je do kurii arcybiskupiej

Reakcja negatywna i żywa na orzeczenie Luksemburczyka - krytyka sposobu wykonywania polityki proluksemburskiej i jej wykonawców (kreator - kanclerz i biskup krakowski Wojciech Jastrzębiec)

- Chęć zniesienia Jastrzębca z jego godności/urzędów
- Piotr Szafraniec (podkomorzy krakowski) i Jan Szafraniec (podkanclerzy Polski) przeciwnikami Jastrzębca
- Problem narastania niechęci już od czasu Piotra Wysza

Szafraniecowie - odebranie sędziostwa Zygmunutowi i przekazanie go Stolicy Apostolskiej (zgoda

szlachty średniej i niższej)

Witold deklaruje wrogość Zygmuntovi po Wrocławiu

Propozycja przesunięcia Wojciecha Jastrzębca na inne biskupstwo (z dala od Wawelu i biskupstwa krakowskiego) i odebrania mu kanclerstwa - niepowodzenie przez brak wolnego biskupstwa i ograniczenie możliwości Jagiełły w tej kwestii

Paweł Włodkowic jedzie do Rzymu wraz z apelacją. Legat papieski - kard Antoni Zeno - przygotowanie procesu sądu polubownego na miejscu (Polska i Zakon) - świadkowie, głosy i opinie i prezentacja ich na sądzie
Sprawozdanie krytyczne i odrzucające racje Krzyżaków, podnoszone są racje również prawne Polski i Litwy do spornych terenów

Duchowieństwo w opozycji do husytów - wpływ na decyzję Jagiełły wobec poselstwa czeskiego po obronie Pragi przez Luksemburskim

Poselstwo - Hynko z Holstejnu - propozycja korony czeskiej dla Jagiełły i sojuszu polsko-czeskiego sojuszu antyluksemburskiego

- Zgoda na koronę - przymierze z heretykami
- Król Polski oskarżany na Soborze w Konstancji o herezję i broniący się przed tymi oskarżeniami miałby wesprzeć heretyków
- Przyjęcie oferty pod względem politycznym - nacisk i możliwie poskromienie Luksemburczyka, jednak cięższe do ułożenia stosunki z Zakonem i Stolicą Apostolską
- Nie przyjęcie (nieoficjalnego z resztą) poselstwa - Jagiełło pojechał na polowanie

Kolejne walki z husytami - rycerstwo niemieckie rusza na Czechy

Husyci - chęć przekonania o nieheretyckiej wymowie ich poglądów religijnych na debacie (odrzuconej przez polskie duchowieństwo)

1420-21 - poważne czeskie poselstwo do Jagiełły przebywającego z Witoldem w tym czasie (Worniany) - pokierowani przez Szafranców

- Brak zgody na koronę czeską ze względu na konieczność przyjmowania komunii w dwóch postaciach, a Jagiełło był niepijący (chleb i wino)
- Skierowanie pytania do Witolda i przyjęcie oferty (zamiar pogodzenia husytów czeskich z chrześcijańską Europą - papieństwem) - zgoda delegacji czeskiej - stronnictwo umiarkowane (brak większych wpływów stronnictw skrajnych Wycliffe'owskich i *Žižkowskich*?)

Woriany - wznowienie wojny z Krzyżakami - wysłanie na Czechy kniazia Zygmunta Korybutowicza jako namiestnika (Zygmunt i jego rodzeństwo pod opieką Jagiełły po śmierci ojca - Korybuta Dymitra - wydanie córek Korybuta przez Jagiełłę za Piastów Śląskich i Gryfitów Pomorskich) - utalentowany wódz husycki trzymający z umiarkowanym skrzydłem husytów oraz ambitny - możliwe usamodzielnienie się

Jan Žižka - wódz taborytów, radykalizacja nastrojów społecznych i narodowych, bohater narodowy, w wyniku niepowodzeń pojednawczych z kościołem zachodnim Zygmunt Korybutowicz jako jeden z dowódców

Wojna golubska - zdobycie Golubia na terenie Krzyżaków - później odstąpienie od trwającej 7 tygodni wojny - pokój mełneński 1422 (od Jeziora Mełno) -> całkowite zrzeczenie się pretensji do Żmudzi - Żmudź przyznana Litwie wieczyście, Murzynno, Orłowo, Nowa Wieś dla Polski - wyznaczenie linearnej granicy polsko-krzyżackiej

Problem kontynuacji unii - spór Litwy z Zakonem zakończony i jedynym spoiwem zostają umowy dotychczas zawarte

1423 - przychylne Polsce orzeczenie Antoniego Zeno

Włódkowic w Italii - traktaty antykrzyżackie i podważanie racji istnienia Krzyżaków nad Bałtykiem
"Orzeczenie prawników padewskich" + wielka dyskusja naukowo-prawnicza na Uniwersytecie w Padwie -> orzeczenie największych europejskich prawników przyznające prawną rację Królestwu Polskiemu -> brak zamknięcia sprawy krzyżackiej ze względu na ogólne poparcie roszczeń do spornych ziem -> brak akceptacji orzeczeń przez Krzyżaków -> orzeczenia jedynie pretekstem do wojny

Koniec 1420r w kościele w Nowogrodku -> ślub Jagiełły z Zofią Holszańską -> Władysław i Kazimierz synami Jagiełły

Zofia Holszańska - kniaziówna i rusinka zaakceptowana w Krakowie lepiej niż Elżbieta Granowska

27.11.2023

poniedziałek, 27 listopada 2023

13:24

Zjazd kieżmarski 1423 - pogodzenie jagiellońsko-luksemburskie i odnowienie pokoju z 1412

- Jagiełło odstępuje od układów z husytami - wyparcie narzędzia łatwego nacisku na Zygmunta
- Porozumienie zawarte wówczas pokoju mełneńskiego - pozorne zakończenie sprawy krzyżackiej + orzeczenie Antoniego Zeno

-
- **Ślub Jagiełły z Zofią Holszańską - koniec 1420** (panna polecona przez Witolda) -> nadzieja na męskiego potomka -> następstwo tronu w Polsce rozwiązane wobec osoby królowej Jadwigi jako Pani Królestwa Polskiego (hołdy szlachty na sejmach i sejmikach ziemskich)
  - Jagiełło ojcem 3 synów - Kazimierz (środkowy) umiera niedługo po narodzinach, najstarszy Władysław i najmłodszy Kazimierz
  - **III 1424 - koronacja Zofii Holszańskiej** na królową Polski i narodziny najstarszego syna - Władysława III Warneńczyka (31.10 - ginie pod Warną w 1444)
  - Przybycie Zygmunta Luksemburskiego i władcy duńskiego (Unii Kalmarskiej) na koronację
  - Problem dziedziczenia tronu - wcześniejsze organizowanie zaręczyn Jadwigi Jagiełłówny z Fryderykiem Hohenzollernem - sojusz antykrzyżacki polsko-brandenburski
  - **Jadwiga Jagiellonka - in rege - koronacja na króla**
  - Zwrot w polityce - odejście od polityki pro luksemburskiej (Wojciech Jastrzębiec) na rzecz wizji propapieskiej (Szafrancowie)
  - Persona **Zbigniewa Oleśnickiego (najpierw notariusz, potem biskup krakowski)** - rola na dworze w otoczeniu króla i perspektywy polityczne - zaufanie królewskie wobec Oleśnickiego - wysłanie Zbigniewa w celu przypatrzenia się Zofii Holszańskiej
  - Zofia Holszańska zagrożeniem dworskim w perspektywie Oleśnickiego - młoda i ładna królowa, która urodziła potomków mogła być znaczącą siłą polityczną niekoniecznie zgodną z interesem moźnych
  - Rozmowy o dziedziczeniu - 1424/25
  - 1422 - śmierć Mikołaja Trąby i wejście na arcybiskupstwo gnieźnieńskie kanclerza Wojciecha Jastrzębca
  - Brak chęci Jastrzębca do opuszczenia Krakowa - oddalenie się od rady królewskiej i uczestnictwa w dużej polityce oraz przejście na mniej dochodowe arcybiskupstwo gnieźnieńskie
  - Zbigniew Oleśnicki biskupem krakowskim ↑
  - Jan Szafraniec kanclerzem - bliski współpracownik króla cieszący się poparciem swojego brata Piotra wraz z całym rodem Szafranców, duchowieństwa i możnych
  - 1425 - chrzest Władysława III Warneńczyka - goście z Królestwa Polskiego i okolic - wielu chrześcijan oraz pojęcie chrześcijańskiego zbiorowego w osobach elity Królestwa Polskiego (kilkadziesiąt urzędników - chrześcijan i opiekunowie i mentorzy młodego królewicza - wpływ na wychowanie i kształtowanie młodzieńca)
  - Król przy okazji ciąży żony - objazd po kraju i kontrola zarządzania państwem, polowania - przy okazji porodu Jagiełło rezyduje w Niepołomicach
  - Polowania okazją do spotkania z poddanymi a godniejsza zwierzyna na podarek w celu ukazania łaski ze strony króla
  - Biskup krakowski **Jan Biskupiec** (spowiednik i zaufany współpracownik Jagiełły) - sugestia o wykreowaniu i podporządkowaniu części diecezji krakowskiej wspomnianemu biskupstwu - spór między Oleśnickim a Jagiełłą - sejm w Sieradzu - podział sympatii i aproba sprzeciwu Zbigniewa Oleśnickiego - konsolidacja narodu polskiego w kwestii wpływu na króla + wzrost pozycji politycznej szlachty poprzez wymuszane przywileje
  - **Petycja szlachty przed wojną golubską w Czerwieńsku** - protest wojska szlacheckiego wobec chęci uzyskania przywileju
  - Przywilej czerwiński - współdzielenie praw do bicia monety (rada królewska stałym organem władzy wykonawczej), brak łączenia urzędu starosty z innymi - przeciwdziałanie największym przewinom (gwałt, podpalenie, napad na drodze królewskiej) - pozostałe przewiny poza

- egzekwowaniem prawa i ściganiem winnych - ograniczenie roli starosty
- **Starosta urzędnikiem królewskim** MIANOWANYM $\neq$ urzędnik ziemski
- Starostą w danej ziemi nie może być osoba z majątnością na danym okręgu (po przywileju szlachcic z zewnątrz niezwiązany koligacjami rodzinnymi i majątkowymi)
- **Zjazd Sieradzki** - konsolidacja szlachty wokół Oleśnickiego - ustąpienie króla wobec sporu o ziemię lubelską i zostawienie tego terenu pod jurysdykcją diecezji krakowskiej
- Stronnictwo królewskie - Wojciech Jastrzębiec ograniczony w działaniach, Szafrąncowie tracący pozycję w momencie zjazdu kieżmarskiego, coraz bardziej oddalający się od Korony Witold
- Witold a porozumienie z Krzyżakami wobec dochodów z młyna Lubicz - przeciw opinii króla i rady
- **Zjazd generalny IV/V 1425 w Brześciu Kujawskim** - pierwszeństwo do tronu polskiego po śmierci Jagiełły i nakreślenie wobec tego różnych scenariuszy (kwestia pełnoletności i małoletności spadkobiercy) - wskazanie Władysława III na następcę tronu (w wypadku małoletności opiekę sprawuje Holszańska) - zgoda szlachty LECZ król musi uznać prawo szlachty do oporu jako prawa stałego (wymówienia posłuszeństwa i nieszanowania umowy wobec naruszenia jej przez króla) - rozejście się w zgodzie przy nadziei na zaprzysiężenie dokumentu na następnym zjeździe
- **Zjazd w Łęczycy III 1426** - burzliwy, dokument królewski nie odpowiada szlachcie i zostaje rozszekany przez szlachtę mieczami na znak protestu
- 1426 - drugi syn Jagiełły (krótki żywot - szybka śmierć następcy)
- Interes Witolda - spór o młyn, wykorzystanie Polski w celu wpływów w Nowogrodzie Wielkim, opieka nad małoletnim wnukiem Wasylem II Ciemnym w Moskwie -> wyprawa na Nowogród -> brak zdobycia posłuszeństwa Nowogrodu, ale uzyskana zapłata kontrybucji wojennej
- Polska szlachta - Witold opiekunem nowego małoletniego króla po śmierci Jagiełły
- Trzeci syn Jagiełły wedle plotek wcale nie Jagiełły - posądzenie Zofii o zdradę (potencjalnie przez Witolda i ludzi Oleśnickiego + Szafrąnców) - Kazimierz Jagiellończyk podobny do ojca i przysięga Zofii o braku zdrady wraz z zeznaniami dwórek i rycerzy
- **Zjazd w Łucku 1428** - Jagiełło, Witold i Zygmunt (konsolidacja) + monarchowie Rusi, Mołdawii etc. wobec kwestii tureckiej -> propozycja korony dla Witolda - wstrząs dla unii polsko-litewskiej

04.12.2023

poniedziałek, 4 grudnia 2023 13:24

- Wznowienie rozmów o następstwie tronu
- Uformowanie obozu szlacheckiego wokół biskupa krakowskiego
- Przywileje szlacheckie

Zjazd w Łęczycy - maj 1436 r???

Kwestia następstwa tronu - Jadwiga Jagiełłówna czy jeden z męskich potomków? (Władysław Warneńczyk)

Wysunięcie Władysława Warneńczyka na pierwszego kandydata do korony przed Jadwigą przez szlachtę - 1426? <- przywilej jedlnieński-krakowski (spisany w Brześciu Kujawskim w 1425)

Spór Oleśnickiego z królem - zjazd w Łęczycy

- Król nie ustępuje biskupowi i elicie
- Gotowość do potwierdzenia ogólnopolskiego przywileju, a nie obejmującego każde województwo z osobna
- Pocięcie dokumentu brzeskiego przywiezionego przez Oleśnickiego na oczach króla - pat między stronami - brak przywilejów dla szlachty i potwierdzenia dziedziczności dla dziedzica królewskiego
- Podczas objazdu dóbr królewskich biskup płocki występuje ze stanowiskiem przeciwnym wobec Jagiełły (poniekąd w imieniu Siemowita IV - lennika Jagiełły) odnośnie władzy nad biskupstwem płockim
- Wezwanie Siemowita IV na zjazd i oskarżenie o nielojalność i przygotowania buntu - oczekiwanie na ponowienie hołdu lennego -> odmowa Siemowita IV -> bunt księcia mazowieckiego
- Siemowit IV zasłonił swoją nieobecność chorobą - niedługo później umiera - większość problemu rozwiązana
- Czterech dziedziców Siemowita przeciągało w czasie swój hołd lenny przy akceptacji tego przez Jagiełłę - król spodziewał się niechęci wobec złożenia hołdu lennego z Mazowsza, co wiązałoby się z wojną przeciwko formalnym lennikom
- Starania o koronę dynastyczną po narodzinach trzeciego syna - Kazimierza (Jagiellończyka)
- **Pogorszenie stosunków z Witoldem** - sukcesy Wielkiego Księcia na Północy (zwycięstwo nad Nowogrodem Wielkim) i Wschodzie (kontrola Moskwy poprzez małoletniego wnuka), brak zagrożenia ze strony krzyżaków po pokoju mełnieńskim
- Kwestia zagrożenia tatarsko-tureckiego i statusu lenna mołdawskiego i wołoskiego

Zjazd monarchów w Łucku 1429 - monarchowie Europy Środkowej i Wschodniej -> ustalenie wspólnej polityki względem pogan (Turków i Tatarów), rozwiązanie problemów lenna mołdawskiego i wołoskiego

- Umah-Med - chan uznający zwierzchność litewską z części "swojej" Złotej Ordy
- Propozycja Zygmunta Luksemburczyka odnośnie koronacji królewskiej Witolda -> zgoda Jagiełły, brak zgody Witolda
- Zerwanie obrad przez polską delegację z Oleśnickim na czele po propozycji korony dla Witolda - opuszczenie Łucka i dyskusja nad sprawą
- Problem króla i elity - jak powstrzymać Luksemburczyka i Witolda przed wdrożeniem planu koronacyjnego w życie - zmiana decyzji Witolda na przychylną koronie królewskiej dla siebie -> zgłoszenie sprawy dyplomatycznie przez stronę polską do Stolicy Apostolskiej jako ciała przyznającego uprawnienia królewskie -> Marcin V zgadza się z interpretacją Polaków i stosuje pismo do Luksemburczyka i Witolda dezaprobuje ich plan (w akcję włącza się Uniwersytet Krakowski przygotowując pisma negujące możliwość przyznawania władzy królewskiej przez cesarza i podkreślając w tej sprawie prymat papieski)
- Przechwycenie korespondencji luksembursko-wileńsko-krzyżackiej przez ludzi królewskich wraz z odpisami listów Jagiełły do Witolda - Wielki Książę dzieli się tajnymi sprawami ze stroną trzecią ->

plany na antyjagiellową koalicję

Zjazd w Jedlni (1430) - porozumienie między królem a szlachtą, wydanie przywileju (nietykalność osobista dla stanu szlacheckiego, nie można uwięzić szlachcica bez wyroku sądu), ujednolicenie statusu ziemi dobrzyńskiej i kujawskiej, akceptacja synów na następców Władysława Jagiełły przez szlachtę

IX 1430 - wyznaczona data na koronację przez Witolda koroną wykonaną przez Norymberczyków
Próba odwiedzenia Witolda od planu koronacyjnego i przechwycenie posłów zygmuntowych wiozących insygnia koronacyjne dla Kiejstutowicza przez rycerstwo królewskie

Wincenty Kot (nowy arcybiskup) i Zbigniew Oleśnicki w delegacji królewskiej w drodze na koronację Witolda, która się nie odbędzie

1430 - śmierć Witolda (ostatnia wola - ochrona uposażonej żony przez Jagiełłę i chęć powrotu do bezpośredniego zarządzania Litwą przez Jagiełłę)

Przygotowania do objęcia tronu litewskiego przez Świdrygiełłę - przejmowanie głównych zamków i umacnianie się - akceptacja władzy wielkoksiążęcej przez Jagiełłę, ale nie Radę Koronną
Podole ziemią Witolda i lennem Polski - chęć inkorporacji Podola do Korony -> usunięcie urzędników litewskich z zamków i przejęcie zamków podolskich -> uwięzienie Jagiełły na Litwie

Zjazd w Sandomierzu - luty 1431 - pogodzenie i akceptacja przez Jagiełłę kwestii podolskiej -> nacisk na Świdrygiełłę o uwolnienie króla (również poprzez Watykan) i podjęcie negocjacji, założenie negocjacji i przygotowań do wojny o Podole

Jan Lutek z Brzezia - kanonik i notariusz Kancelarii Królewskiej stojący na czele wielkiego poselstwa negocjacyjnego ze Świdrygiełłą, który go spoliczkował, a później pobił własnoręcznie

Świdrygiełło i koalicja antypolska:

- Zygmunt Luksemburczyk (bez Węgier)
- Zakon Krzyżacki
- Litwa i książęta ruscy + chan tatarski
- Hospodar mołdawski

Wojna Łucka

- Wojna o Podole
- Bitwa pod Smotryczem - wygrana Korony
- Działania na Wołyniu
- Wielki Mistrz atakuje na mocy układu z Kirstymoniem - szybkie uderzenie na Ziemię Dobrzyńską i Kujawy a później północną Wielkopolskę - samoobrona chłopów i mieszczan oraz szlachciców niezdolnych do pospolitego ruszenia ze względu na uwiązanie rycerzy na Podolu -> bitwa pod Nakłem/Dąbkami VIII 1431 (rycerstwo zakonne vs ludność lokalna) - do niewoli polskiej dostaje się mistrz lokalny inflancki -> wycofanie się z Wielkopolski najazdu krzyżackiego

11.12.2023

poniedziałek, 11 grudnia 2023

13:16

Bitwa pod Nakłem - porażka wojsk krzyżackich przeciw polskim chłopom i niezdolnym do regularnej służby

Nesselrode - mistrz krajowy wzięty pod Nakłem do niewoli

Korona czeska dla Zygmunta Luksemburskiego

- Niezgoda węgierskich poddanych na wojnę z Polską co powstrzymało Luksemburczyka od wypowiedzenia wojny i traktatu kieżmarskiego

Stolica Apostolska

- Przygotowania do soboru bazylejskiego - próba zawarcia kompromisu z husyckimi Czechami - debata krakowska?
- Nawiązanie kontaktów Polaków z Czechami

Jan Długosz o Oleśnickim - "Kroniki"/"Roczniki"? - przedstawienie biskupa bliskie rzeczywistości

Porozumienie czesko-polskie wymierzone w Krzyżaków - Taborcy ("sierotki") dowodzeni przez Jana Czapka z Sanu podejmują rozmowy o sojuszu z Królestwem Polskim - porozumienie z VII 14XX w Pabianicach o wsparciu militarnym dla Polski w wojnie przeciw Zakonowi

Próby kompromisu ze Świdrygiełłą

- 1 IX 1431 w Czartorysku - rozejm ze Świdrygiełłą i początek opornych rozmów na temat ustępstw i zakończenia konfliktu
- V 1432 - zjazd w Sieradzu - w zamian za odnowienie unii i zerwaniem z Zakonem Świdrygiełło może zachować tron wielkoksiążęcy i propozycja regencji księcia w imieniu małoletniego Władysława - następcy Jagiełły do momentu wejścia w wiek sprawny przez królewicza

Świdrygiełło

- Brak obecności w Sieradzu
- Ślub z twerską księżniczką Anną i oczekiwanie na syna i potencjalnego dziedzica - brak zgody na przekazanie Litwy potomkom Jagiełły

Kampania czesko-wielkopolska przeciw Krzyżakom

- Sędziwój z Ostroroga i Mikołaj z Michałowa - dowódcy wielkopolscy wspierający Czechów w lecie 1433 strzegący granicy i mający dołączyć do wojny już na Pomorzu
- Zniszczenie wiosek i depopulacja w 40% Nowej Marchii przez "sierotki"
- Niszczenie dóbr krzyżackich miało sprowokować Zakon do pokoju z Polską i zerwaniem sojuszu ze Świdrygiełłą
- Zaatakowanie klasztoru w Oliwie przez husytów
- JAN CZAPEK DOSTAŁ WIELBŁĄDĄ

31 VIII 1432 - zamach na Świdrygiełłę - atak w obozie wojskowym - Świdrygiełło ratuje życie ucieczką -> zamach oszmiański i przewrót pałacowy

Biskup wileński Maciej i kniaziowie Holszańscy - sprzeciw wobec polityki Witolda

Zygmunt Kiejstutowicz nowo obranym Wielkim Księciem przez spiskowców - brak aprobaty Jagiełły

Poselstwo Rady Koronnej z Oleśnickim na czele wyjeżdża na Litwę -> 15 X 1432 ugoda grodzieńska
Jesień 1432 Ośmiana - porażka Świdrygiełły, ale umocnienie sojuszu litewsko-krzyżackiego i litewsko-inflanckiego

Zniszczenia wywołane przez "sierotki" i postawa pruskich poddanych przymusiły dostojników

zakonnych do pertraktacji ze stroną polską w Łęczycy

XII 1433 - rozejm w Łęczycy na 12 lat (z założenia) - oczekiwanie na rozwój sytuacji w Wielkim Księstwie Litewskim

1433 - przywilej krakowski - powtórzenie postanowień z Jedlni i rozszerzenie przywileju na Ruś Czerwoną, co miało skutkować wcielenie tych obszarów do Korony - drugim wątkiem koronacja - syn Jagiełły musi być w wieku sprawnym, żeby być koronowanym (sytuacja niebezpieczna ze względu na wiek Jagiełły i królewicza Władysława)

Jagiełło spotyka się z Zygmuntem Kiejstutowiczem w Krynkach(?) na początku 1434 w celu legitymizacji młodego Kiejstutowicza i przyjęcia od niego hołdu

VI 1434 - Jagiełło zastuchuje się w wieczornych ptasich trelach no i mu się zmarło (w Gródku Jagiellońskim)

Wincenty Kot i Zygmunt Oleśnicki w drodze na sobór w Bazylei - szybkie odwołanie wizyty na soborze i powrót do kraju

- Przekonywanie Wielkopolan i Małopolan do szybkiej koronacji Władysława królewicza - brak powszechnej zgody ze strony juniorów (np. Spytek z Melsztyna Młodszy, Abraham ze Zbąszynia, Wincenty z Szamotuł - kolejny) i Piastów mazowieckich (chcącym sprawować władzę lub przynajmniej regencję)

Tutorzy/opiekadlnicy - władza administracyjna, sądownicza i wojskowa nad królewszczynami w województwach - tak zwani zastawnicy (zastaw w postaci dochodów z królewszczyny do sprawności władcy)

VIII 1435 - starcie pod Wiłchomierzem nad rzeką Świętą decydujące o końcu wojny domowej - pogrom wojsk świdygiełłowo-krzyżackich

31 XII 1435 - pokój wieczysty w Brześciu Kujawskim - Zakon Krzyżacki zobowiązuje się nie wspierać przeciwnych Polsce książąt litewskich, uważa się za winnego złamania pokoju mełneńskiego i zobowiązuje się do wypłacenia kontrybucji w wysokości 9,5 tys złotych monet. Gwarantami pokoju szlachta i miasta pruskie

18.12.2023

poniedziałek, 18 grudnia 2023

13:18

Termin egzaminu ustnego: 26 I, 30 I, 31 I, 5 II, 7 II

Sala 217 od 9.00

Wykład:

Traktat z Brześcia Kujawskiego 1435r

1434 - koronacja Władysława III Warneńczyka przez Oleśnickiego i wzrost znaczenia biskupa - regulowanie i kierowanie działaniami Rady Królewskiej

Abraham ze Zbąszynia (sędzia poznański) - opozycja wobec Zbigniewa Oleśnickiego - ochrona wielkopolskiej szlachty przed sądami inkwizycyjnymi - kwestia sympatii wobec husytów (określony mianem "Polskiego Husyty", mimo braku widocznych na to wskazówek)

Mikołaj Siestrzeniec herbu Koniecz - wyznawca husytyzmu i uczestnik wojen husyckich. Atakował zbrojnie kościoły i duchowieństwo na ziemiach polskich chcąc wprowadzić na nich husytyzm

Wincenty z Szamotuł, Spytek z Melsztyna (Młodszy), Dzierśław z Rytra - "juniores", ostatni w szeregach Rady Królewskiej, przeciwnicy polityczni Oleśnickiego, chcieli wykorzystać sytuację w Czechach w celu umocnienia swojej pozycji w kraju względem sympatyzującego z Luksemburczykiem Zygmunta Oleśnickiego

Śmierć Zygmunta Luksemburskiego (XII 1437) i kwestia tronu praskiego i budzińskiego
1434 - rozmowy o przejęciu tronu Węgier przez Warneńczyka po śmierci Luksemburczyka (Oleśnicki z ideą krzewiciela wiary i obrońcy chrześcijaństwa przed Osmanami)

Pomysł podwójnego małżeństwa Anny i Elżbiety (wnuczek Luksemburskiego) z królewiczami polskimi - Władysławem i Kazimierzem

Albrecht Habsburg DESYGNOWANYM do tronu węgierskiego - problemem na przyszłość brak męskiego potomka - wspomniane dwie córki Anna i Elżbieta

Kwestia Rusi Czerwonej, Podola i Spiszu oraz opieki nad małoletnim Władysławem - rola regenta **Barbara Cylejska** - propozycja małżeństwa z Warneńczykiem (żona Luksemburczyka) - reakcja Zygmunta Luksemburskiego - uwięzienie żony w odpowiedzi na negocjacje z Polakami
Barbara odzyskuje wolność po śmierci Zygmunta w 1437 roku - z oferty małżeńskiej nic nie wyszło, również fiaska rozmów na temat małżeństw z królowkami
Barbara jako wdowa otrzymała utrzymanie w postaci zamku w Sandomierzu i dochody z królewszczyzn

Albrecht Habsburg - główny kontrkandydat niweczący plany przejęcia korony węgierskiej, stanowisko antytureckie

Korona czeska - sprzeciw Oleśnickiego przez husytów, zainteresowanie sprawą ze strony juniorów i czeskich taborytów
Zima 1438 - zaproszenie Władysława III na tron czeski

Albrecht II Habsburg - kalikstyni i katolicy czescy stronnikami w Czechach - wiosna 1438 - przy podjęciu starań przez Polskę o koronę czeską nastąpi starcie z Habsburgiem

Zjazd w Nowym Mieście Korczynie -konfederacja antyhusycka Oleśnickiego i pokaz siły względem stronnictwa królowej-matki Zofii Holszańskiej

Wyprawa rekonesansowa na Śląsk dowodzona przez Dzierśława z Rytwian herbu Jastrzębiec

(spowinowacony z Wojciechem Jastrzębcem - Dzierśław synem Marcina Rytwiańskiego, dla którego Wojciech był stryjem) - badanie poparcia wśród Ślązaków dla polskiej władzy - potem dołączają Jan Tenczyński i Sędzimir z Ostroroga - ludność miejscowa optymistycznie nastawiona włącznie ze śląskimi Piastami

Dzierśław z Rytwian:

- Studia na Uniwersytecie Krakowskim od 1428 - rok wyżej od Długosza - rzucone
- Konkury o rękę Eufemii - córki Bolesława Mazowieckiego - wystawny tryb życia zrujnował jego finanse
- Rzucona kariera duchownego
- Napad na kościół w Beszowej (1430-31) lokowany przez biskupa Jastrzębca - wywiezienie "skarbu Wojciecha Jastrzębca" (większość w srebrze) - dobra ruchome do podziału przez synów Marcina z Rytwian - żądanie odzyskania skarbu przez Wojciecha Jastrzębca i przejazd do Rytwian i ostrzelanie orszaku arcybiskupiego z armat - gniew Jastrzębca i wybuch walk między stronnictwami - darowanie kradzieży i odejście Jastrzębca spod Rytwian, ale jednocześnie wydziedziczenie Dzierśława
- Strawienie "skarbu Wojciecha Jastrzębca" na nic nie przynoszące konkury - porażka w staraniach o rękę księżniczki
- Kariera polityczna - poplecznik Spytki z Melsztyna Młodszego, akcja rabunkowo-łupieżcza na Oświęcim i Zator, którą finalnie król musiał zadośćuczynić (początek drogi do aneksji księstw zatorskiego i oświęcimskiego), potępił Dzierśława i dał mu kasztelanię chmielnicką
- Wojna domowa na Węgrzech pomiędzy wojskami Laszlo i Ulaszlo
- Jeden z najwyższych dowódców Kazimierza Jagiellończyka
- Kasztelan krakowski

Poprzez akcję rekonesansyjną Albrecht II rusza do Pragi i w VI 1438 koronował się na króla Czech
Wyprawa po koronę uzgodniona z królem i zjazdem przez Śląsk

Wsparcie Albrechta II od Wettinów - pokonanie pod Żeleńcami polskiego rycerstwa

Opór wobec Habsburga - twierdza Tabor

Wygaśnięcie sympatii dla rządów polskich na Czechach (Śląsk?)

IX 1438 - koniec wyprawy letniej i pogrzebanie polskiej kandydatury i możliwości współpracy z Czechami

Rada Koronna - przewaga Oleśnickiego i jego ludzi po klęsce na Czechach

V 1439 Nowe Miasto Korczyn - zjazd szlachty i próba ratowania swojej pozycji przez juniorów oraz likwidacja urzędu tutora - osłabienie Oleśnickiego przez uniezależnienie się Warneńczyka od Rady Królewskiej (samodzielne rządy) - konfederacja juniorów - domaganie się miejsc w Sądzie Królewskim sądzącym przeciwników politycznych - próba porwania i zgładzenia Oleśnickiego i kanclerza Jana Koniecpolskiego przez juniorów - brak zgody ze strony obozu królowej-matki na takie plany - bitwa pod Grodnikami i masakra konfederatów - sąd nad trupem Spytki z Melsztyna Młodszego i uderzenie w rodzinę, dobra ziemskie i opóźnienie pogrzebu - zwycięska pozycja Oleśnickiego

Rozejm w Namysłowie z Albrechtem II - zagrożenie najazdem Turków i podjęcie rozmów - najazd turecki i śmierć Habsburga w wyniku choroby obozowej

Jerzy Brankowicz - despota serbski pokonany przez Turków

I 1440 - po impulsie ze strony Zbigniewa Oleśnickiego do Krakowa przybyło poselstwo węgierskie z propozycją korony i unii personalnej dla Władysława III - żądania na temat Rusi, opieki nad pogrobowcem po Habsburgu i podjęcia walki z Turcją

8 III 1440 - zaprzysiężenie dotrzymania postawionych warunków

08.01.2024

poniedziałek, 8 stycznia 2024 13:24

Kazimierz IV Jagiellończyk

1454 -

1440 - objęcie władzy na Litwie po zamachu na Zygmunta Kiejstutowicza (III 1440) jako namiestnik, a później po zamordowaniu Kiejstutowicza w Trokach (głównie przez Czartoryskich, sojuszników Świdrygiełły) jako wielki książę?

1432 - utrata części wpływów w Trokach/na Litwie przez Świdrygiełłę

Michał Zygmuntowicz - dowódca wojsk litewskich w bitwie pod Wiłkomierzem (drugi dowódca - Jakub Kobylański) -> prośba do Kazimierza Jagiellończyka o przydzielenie Księstwa Trockiego po ojcu (perspektywa rozdziału dzielnic Litwy i przyznawania ich przez Koronę poszczególnym księcom) -> prośba odrzucona (osłabienie władzy Jagiellończyka przy akceptacji)

Jerzy Lingwenowicz - bratanek Jagiełły, książę na Mścisławiu i namiestnik Wlk. Ks. Litewskiego w Nowogrodzie Wielkim, prowokator zamieszek na Litwie

Biskup wileński **Maciej** i duchowieństwo i elity (m.in. Książowie Holszańscy) - stronnictwo propolskie

Kazimierz Jagielloński w Wilnie - Jan Gorwird i Piotr Montegirdowicz, biskup Maciej, książowie Holszańscy etc. wypraszają polski orszak i odseparowują Kazimierza od polskich poddanych, po czym wynoszą go w katedrze na urząd Wielkiego Księcia - dokonanie elekcji wbrew postanowieniom horodelskim, co obrazuje próbę powrotu do niezależności

1442 - Świdrygiełło otrzymuje Wołyń dożywotnio od Kazimierza

1444 - śmierć Władysława pod Warną i wezwanie Kazimierza na tron polski - niechęć panów litewskich do przejścia władzy Jagiellończyka w Polsce - chęć posiadania króla u swojego boku

Sobowtóry Władysława po śmierci pod Warną - wysyłanie posłańców przez Kazimierza, Królową Matkę i Zakon Krzyżacki (korespondencja z polskim dworem dowodem) w celu sprawdzenia autentyczności sobowtóra

III 1445 - zjazd w Sieradzu - debata o nowym władcy w przypadku odmowy korony przez Kazimierza lub ustalenia relacji z Litwą w przypadku akceptacji korony (ok. 200 osób)

Kontrkandydat wysuwany w razie odmowy - Fryderyk Hohenzollern (mąż Jadwigi Jagiellonki (zm. 1431) i wcześniejszy kandydat do objęcia tronu przy okazji śmierci Jagiełły bez męskiego potomka) Kandydat z Mazowsza -

SZANTAŻ w celu uzyskania decyzji Kazimierza - gra Królowej Matki (Bełżyce 1446 - porozumienie z panami małopolskimi na zjeździe małopolskiej szlachty) i nacisk na litewskiego księcia

17 IX 1446 - Brześć - umowa między Jagiellończykiem i kilkunastoma reprezentantami panów litewskich a reprezentantami Rady Królewskiej w kwestii koronacji i jej warunków

- Unia brzeska przywracająca stan rzeczy z okresu wczesnego panowania Jagiełły w Polsce - król polski wielkim księciem litewskim (bez lenników na miejscu), Wielkie Księstwo Litewskie lennem Korony, potwierdzenie praw księstwa do ziem litewskich i nienaruszalności granic (prawdopodobnie Wołyń i Podole), brak obsadzania stanowisk Polakami i przymus rządzenia osobistego

VI 1447 - koronacja królewska Kazimierza Jagiellończyka

Zbigniew Oleśnicki niezadowolony z obrotu spraw - rozgrywka polityczna z biskupem do jego śmierci (zm. 1455) i problem w utworzeniu własnego stronnictwa, próby pacyfikacji możnowładztwa małopolskiego

Złożenie oboediencji papieżowi rzymskiemu -> Oleśnicki zwolennikiem soboru bazylejskiego i wybranego tam papieża

Poselstwo do Mikołaja V (następcy w Rzymie po Eugeniuszu IV) -> zabieg wykorzystany w celu

rozpoczęcia rozgrywki o prerogatywy władzy monarszej - próba bardziej niezależnych od elity rządów

Obediencja pod warunkiem przyznania królowi polskiemu prawa do obsadzania najwyższych godności w Kościele Polskim (episkopat i prałaci) -> zniesienie prawa inwestytury i powrót do statusu mocnych wpływów królewskich na najwyższych stanowiskach kościelnych (udało się uzyskać 20 takich miejsc, ale król i tak obsadzał więcej duchownych, co spowodowało konflikt z papieżem - liczne spory i ekskomuniki)

Ekskomunika kończy się wraz ze śmiercią papieża i można negocjować nowe stosunki ze Stolicą Apostolską

Jan Długosz - sekretarz i bliski współpracownik Oleśnickiego, poselstwo w sprawie obediencji -> uznanie papieża rzymskiego i aprobatą unii florenckiej przez Oleśnickiego w zamian za kapelusze kardynalskie od Mikołaja V - zakończone powodzeniem

Kardynał - pierwszy w Radzie Królewskiej i sprawach kościelnych (pomimo sprzeciwu króla - prymat prymasostwa)

Władysław Oborowski po śmierci Wincentego Kota arcybiskupem gnieźnieńskim - sojusznik Kazimierza Jagiellończyka - rozgrywka między arcybiskupem Oborowskim a kardynałem Oleśnickim również na zjazdach (protosejmach/protoparlamentach) od razu na początku - kwestia pierwszeństwa zasiadania w ławach

Odmowa zaprzysiężenia praw i przywilejów Królestwa Polskiego przez Jagiellończyka

Generalnie kłótnie i burdel na sejmikach

1451 - zawarcie kompromisu dotyczącego zjazdów walnych - przybywanie naprzemiennie na zaproszenie króla arcybiskupa albo biskupa krakowskiego na zjazdy - ten który przybywa na dany zjazd ma pierwszeństwo

Dalej burdel ale mniejszy - obrażanie króla i kłótnie wszczynane przez zwolenników Oleśnickiego mimo nieobecności jego samego - przypomnienie o wyborze Kazimierza mimo alternatyw w postaci Piastów mazowieckich - próby wytyczania kierunku rządów królewskich

Pogłoski o chorobie Świdrygiełły - otwarcie kwestii Wołynia - przygotowania Polaków do zbrojnej wyprawy

Śmierć Świdrygiełły (II 1452) i przekazanie Wołynia i Łucka Litwie na mocy jego testamentu - pierwsi na Wołyń trafili Litwini, co zostawiło ziemię w posiadaniu Litwy

Podole - stanowisko propolskie i przypadnięcie Podola Królestwu Polskiemu

1453 - zaprzysiężenie praw i przywilejów Królestwa Polskiego (już z własnym, nowym ugrupowaniem politycznym)

Pokazanie możnym małopolskim, że to z królem należy trzymać i pacyfikacja Oleśnickiego

VIII 1453 - umowa przedślubna mówiąca o posagu i jego zabezpieczeniu

1454 - nadanie kierunku politycznego Polsce - małżeństwo Kazimierza z Elżbietą Rakuską - córką Albrechta II Habsburga i siostrą Króla Czech i Węgier Władysława Pogrobowca znajdującej się pod opieką Fryderyka III Habsburga - przyszłego Cesarza Rzymskiego

Posag - 100 000 florenów węgierskich + dobra w strojach, kosztownościach etc.

Elżbieta, Kazimierz i ich dzieci bez praw do tronów Czech i Węgier w przypadku posiadania męskiego potomka przez Pogrobowca - w przypadku śmierci Pogrobowca lub jego potomka bez syna - prawa do korony przechodzą na dom Jagielloński

Elżbieta przed 1442 oddana na wychowanie do Fryderyka III Habsburga po śmierci matki - Fryderyk nietroszczący się o sieroty, wg opozycji Fryderyka "dzieci chodzą brudne i obdarte" - przymuszenie Elżbiety do publicznego wystąpienia krytykującego stryja (w wieku 16 lat), który miał odmawiać im należnych im praw/majątków

Podręcznik wychowania królewąt przygotowany przez przyszłego papieża Piusa XII - odebranie przez Rakuskę bardzo dobrego wykształcenia

Choroba - gruźlica kręgosłupa (u Elżbiety)

Przed wjazdem do Krakowa zatrzymana w Skawinie na 3 dni

Spór Oleśnickiego z Oporowskim o pierwszeństwo w koronacji królowej - wyciszony przez Jana Kapistrano, który w rezultacie poprowadził mszę zaślubinową i koronację

15.01.2024

poniedziałek, 15 stycznia 2024

13:27

Przełomowy rok 1454

Koronacja Elżbiety Rakuskiej i obecność **Jana Kapistrana** - bernardyn (Bracia Obserwanci)

Pierwszy klasztor bernardynów w Krakowie fundacji królewskiej i możnowładzkiej w Krakowie

Kult Szymona z Lipnicy w Krakowie i kult Jana z Dukli we Lwowie - rechryzianizacja/rebaptyzacja (prawosławnych) Rusi na obrządek zachodni przez bernardynów

1481 - przywilej dla bernardynów z rąk Kazimierza Wielkiego

1484 - prowincja polska zakonu bernardynów

Bernardyni w Wielkim Księstwie Litewskim - fundowani przez możnowładców litewskich

1454 - obecność w Krakowie deputacji/delegacji Związku Pruskiego z Janem i Gabrielem Bażyńskimi (założycielami w 1440 Związku Pruskiego - opozycji poddanych Zakonu Krzyżackiego przeciwko polityki głównie fiskalizmu władz) - 20 przedstawicieli szlachty i 20 mieszczan

Wojna trzynastoletnia - podręcznik

W Związku Pruskim przeważała szlachta z byłych ziem polskich (Pomorza Gdańskiego i Ziemi Chełmińskiej)

Oddanie sporu do papieża - brak uznania sprzeciwu społecznego i oddanie racji władzom krzyżackim - oddanie sprawy Fryderykowi III ??? w 1453 - winnymi sporu Związek Pruski i nakaz rozwiązania tej organizacji i ukaranie członków przez władze krzyżackie

Związek Pruski a pomoc militarna za granicą

- **Królestwo Danii i król Chrystian** - bliżej Danii do współpracy handlowej i nacisku na Hanzę niż do wspomagania związkowców
- **Królestwo Polskie i Kazimierz IV Jagiellończyk** - rozmowy między Związkiem Pruskim a Janem z Koniecpola (kanclerzem) i delegacją królewską - przychylność do wsparcia

Wypowiedzenie posłuszeństwa i wybuch powstania Związku Pruskiego - przejęcie wszystkich miast w państwie krzyżackim oprócz trzech warowni - delegacja do Krakowa 1454 - prośba o wejście w skład Korony Królestwa Polskiego przez członków Związku - Oleśnicki i mniejsza część szlachty przeciwko prośbie (pogląd o rozwiązaniu się konfliktu samoistnie na korzyść powstańców i powrocie prędkiej czy później ziem zagarniętych do Polski) - część (większa) szlachty za spełnieniem prośby - głównie szlachta wielkopolska

6 III 1454 - akt inkorporacji stanów pruskich do Królestwa Polskiego + wypowiedzenie wojny Zakonowi Krzyżackiemu (antydatowany o 2 tygodnie wstecz - brak stwarzania wrażenia o wypełnianiu oczekiwań powstańców, a o spełnianiu swojej polityki)

Akt wypowiedzenia wojny dotarł w miesiąc później do Wielkiego Mistrza - zbieranie od czasu powstania zagranicznych sił zaciężnych do walki z buntownikami i Królestwem Polskim

Wojna trzynastoletnia (specyfika)

- Użycie zaciężnych na taką skalę w polskiej historii do prowadzenia wojny - pospolite ruszenie ponosi klęskę w starciu z zaciężnymi niezależnie od ilości (np. 18 IX 1454 - klęska pod Chojnicami)

Chojnice jednym z miast niezdobytych przez powstańców - mimo równej liczebności (po 16 tys. zbrojnych) dobitna klęska Polaków -> zebranie pospolitego ruszenia z reszty ziem królestwa -> statuty nieszawskie -> kolejne zamki przechodzą w ręce zakonne bez walki w wyniku przewagi krzyżackiej w polu -> oparcie się na wojskach zaciężnych (dowódcy zaciężnych - rotmistrzowie)

Wybitni rotmistrzowie:

- **Bernard Szulborski** - morawski szlachcic, poddany króla czeskiego, walczył po stronie zakonnej do końca wojny trzynastoletniej, Ulryk Czerwonka wystarał się o wypuszczenie z niewoli polskiej Szulborskiego
- **Ulryk Czerwonka** - poddany króla czeskiego, trzymał miasto i zamek Malbork, najemnik dbający o pieniądze, w sytuacji niewypłacalności Zakonu przeszedł na stronę polską za negocjacjami finansowymi (dokładniej oddał **Malbork** w ręce polskie - trzymał zamek i miasto w imieniu króla polskiego) - spór z Szulborskim, który uznał Czerwonkę i jego postępowanie za zdradę etosu zaciężnego

Jerzy z Podjebradu - król czeski (husyta) wybrany elekcyjnie (przed tym średnio zamożny szlachcic), do którego Czerwonka zaskarżył Szulborskiego (1457) -> przyjęcie sprawy do sądu (możliwość rozgrywki z Kazimierzem i Królestwem Polskim) -> sąd w 1460

1457 - śmierć Władysława Pogrobowca, króla czeskiego i brata Elżbiety Rakuszanek

Elekcja w 1457 - wysunięcie Władysława II Jagiellończyka (syna Kazimierza) jako kandydata przy przychylności szlachty katolickiej - brak zaangażowania o głosy sojuszników w związku z początkiem wojny trzynastoletniej - zapamiętanie kontrkandydatury Władysława przez Jerzego z Podjebradu i chęć zaszkodzenia Jagiellonom z dziedzicznymi prawami do tronu czeskiego

Pozwanie Ulryka pod sąd - **opuszczenie Malborka przez Czerwonkę i skazanie na więzienie za łamanie przysięgi - żołdacy Ulryka oddali Malbork w ręce Szulborskiego** (krzyżackie - Ulricha von Herlihausena?) - wypuszczenie Czerwonki po dwóch latach z więzienia przy okazji polepszenia się stosunków na linii Polska-Czechy (**zjazd w Głogowie** - maj 1462?) - Ulryk wyruszył na północ + **Piotr Dunin** z Piątkowic triumfuje w bitwie pod Świecinem (podkomorzy sandomierski, wcześniej burgrabia krakowski) - Ulryk umiera w 1465 roku w wyniku odniesionych ran - Szulborski bronił ziemi chełmińskiej i okrutnie zarządzał Chełmem (przy wkroczeniu do miasta wydał na poćwiartowanie największych opozycjonistów - mieszczan i wójtów) - otruty przez mieszczkę chełmińską i Baszta Prochowa (siedziba Szulborskiego) wysadzona w powietrze

Papiestwo a Polska - rzucenie klątwy za wojnę z Zakonem - **Rex Excommunicatus Toleratus** - król wyklęty ale nie można przeciw niemu wysuwać działań ekskomunikowanych - szczególny status w wyniku międzynarodowej polityki papiestwa wobec Turków

2/5 kosztów wojennych poniosły ośrodki miejskie, a 3/5 środowisko królestwa - zastaw i sprzedaż majątku ruchomego przez Jagiellończyka i Rakuszanek oraz pożyczki (również duże od Kościoła) - konieczność dziejowa we wspomaganiu państwa (opodatkowanie, darowizny)

1466 - spór o biskupstwo krakowskie (poniekąd kontynuacja sporu z papiestwem z 1447 w sprawie obediencji)

1460 - śmierć Tomasza Strzębińskiego (następca Oleśnickiego) i pusty tron biskupstwa krakowskiego

- Kandydatura podkanclerzego **Jana Lutka z Brzezia** (z ręki królewskiej) - prawnika, mówcy, dyplomaty i sekretarza królewskiego w kancelarii, delegata do Świdrygiełły - wycofanie się z rywalizacji po wysunięciu Druszczyńskiego i przeniesienie na niego głosu
- Z Mantui (kongres papieski-pokojowy pod hasłem antytureckiej krucjaty - 1459) od papieża przybył **Jakub z Sienna** herbu Dębno (bratanek Oleśnickiego) z prowizją papieską (bullą nominacyjną) i raportem z misji - brak zgody króla na objęcie biskupstwa krakowskiego przez Sieneńskiego
- **Jan Druszczyński** - biskup włocławski i kandydat królewski na biskupa krakowskiego

Sekwestr - odebranie dochodu (wstrzymanie) wobec opozycyjnych duchownych przez Jagiellończyka
Klątwa opozycyjnych kanoników (wśród nich Jan Długosz Starszy) i nakaz opuszczenia swoich dóbr (a najlepiej królestwa) przez Jagiellończyka wobec przeciwników (banicja)

Jan Długosz Starszy - kronikarz na dworze Leliwitów w Pabianicach (u Melsztyńskich)

1462 - traktat sądowy w związku ze sporem o księstwo płockie między Koroną a Piastami i

Piastównymi mazowieckimi po śmierci ostatniego męskiego księcia (brak bezpośredniego potomka denata działał na korzyść Królestwa) - wykładnia wspomagająca prawa Królestwa

22.01.2024

poniedziałek, 22 stycznia 2024

13:25

Kwestie wschodnie - kwestie mołdawskie, czarnomorskie i moskiewskie

- **1475** - Chanat Krymski lennem tureckim (Mengli Girej)
- **1484** - Kilia i Białogród w rękach Osmanów
- **1485** - hołd Stefana Wielkiego w Kołomyi
- **1487** - zwycięstwo pod Kopystrzynem nad Tatarami
- **1489** - rozejm z Turcją
- **1497** - wyprawa antyturecka, dywersja mołdawskiego lennika, oblężenie Suczawy, klęska bukowińska Jana Olbrachta (bitwa pod Koźminem)
- **1503** - rozejm 10-letni z Turcją
- **1449** - układ Litwy z Moskwą (podział strefy wpływów)

1462 - śmierć bezdzietna dwóch Piastów płockich (**Siemowit VI i Władysław III** - panował w księstwie bełskim) i spór o osierocone tereny między Koroną a krewnymi Piastów z linii warszawskiej i **Katarzyny**, siostry denatów i żony Piasta śląskiego - SPÓR SĄDOWY

- Przejęcie ziemi rawskiej, gostynińskiej i bełskiej przez Jagiellończyka
- Księżna wdowa Anna (matka zmarłych) uzyskała ziemię sochaczewską jako zabezpieczenie, a po jej śmierci (1476) ziemie te anektowała Korona
- Katarzyna - prawa do spadku odrzucone na podstawie bycia kobietą (mimo prawa dziedziczenia od przywileju koszyckiego)
- Płock i przyległe terytoria - dożywotnie władanie Piastom warszawskim - 1495 aneksja Płocka przez wymarcie wspomnianej dynastii
- Księstwo siewierskie (Śląsk) - kupione przez Oleśnickiego w 1443 - po tym w tytulaturze biskupów krakowskich pojawia się tytuł księcia

Podejście do Kościoła - spór o biskupstwo krakowskie, wojna popia (1447 - spór o biskupstwo warmińskie, stroną konfliktu mistrz krzyżacki Marcin von Truschesz? I król węgierski Marcin Korwin (1474 - rozejm w Muchoborze???????), prawo do obsady najwyższych godności kościelnych

Kultura Polski późnośredniowiecznej - piśmiennictwo (historiografia, Długosz), literatura i poezja świecka, Uniwersytet Krakowski i rozwój nauki (Paweł Włodkowic, Mikołaj Kopernik i inni)

1475 - problem Chanatu Krymskiego

1449 - pokój litewsko-moskiewski + zajęcie Krymu przez Ordyńców i powołanie osobnego Chanatu (dynastia Girejów - Hadzi-Girej - sojusznik Litwy i Kazimierza Jagiellończyka - pomoc w wojnie domowej przeciw Michałowi "Michajłuszce" Zygmuntowiczowi)

Michał Zygmuntowicz w więzieniu Wasyla II Ślepego (Moskwa), a kontrkandydaci do tronu moskiewskiego u Kazimierza - wzajemny szach wielkich książąt

1466 - śmierć Hadzi-Gireja, do tego czasu Tatarzy krymscy w dobrych stosunkach z Litwą, ograniczone najazdy na Litwę

- Rywalizacja o tron chański - starszy i szósty w kolejności syn (Nur Dewlet i Mengli Girej) - wojna wewnętrzna nie niepokoi Korony i Litwy
- Mehmed Zdobywca wyrusza przeciw Kaffie (ostatnia kolonia genueska) i zdobywa ją w 1475
- Zaangażowanie w konflikt tatarski - Mengli Girej w więzieniu i uznaje zwierzchność sułtana, podobnie jak starszy z braci
- 1478 - sułtan z wojskiem przywraca Mengli Gireja na tron Chanatu Krymskiego
- 1462 - Iwan III Srogi na tronie moskiewskim, powrót idei zjednoczenia ziem ruskich wokół Moskwy
- Moskwa a Ordżini - próby ingerencji w obsadę tronu wielkoksiążęcego, rozgrywanie sporu

między Moskwą a Twerem

- Litwa po stronie Tatarów Zawoźzańskich - Moskwa po stronie Chanatu Krymskiego
- Rywalizacja między Zawoźżaniami a Krymskimi o Saraj i zjednoczenie Tatarów
- 1471 (pacyfikacja Nowogrodu Wielkiego) -1480 - Szwecja, Polska i Litwa, Wielka Orda, Zakon Liwoński zawierają sojusz antymoskiewski
- Brak zaangażowania w sprawy wschodnie w **1471** przez konflikt o koronę czeską i problemy Macieja Korwina na Węgrzech (sprawdzić rok)
- Piotr i Jan Biały Duninowie w wyprawie po koronę węgierską dla królewicza Kazimierza - nieudana przez opanowanie sytuacji przez Korwina - powrót królewicza do Dobczyc

Zaprzepaszczone szansa na obalenie Iwana - puszczenie zagonów tatarskich na Litwę przez Wielką Ordę i początek najazdów (z czasem coraz cięższych) na południowo-wschodnie ziemie Wielkiego Księstwa

1480 - Iwan III wkroczył do Wielkiego Nowogrodu likwidując wiec, oprycznina i terror na obywatelach republiki

Propozycja Chana Ordzińskiego o wyprawie przeciw Moskwie - dyskusja na ten temat na sejmie w Brześciu Kujawskim w 1480 - umowy z 57 mistrzami zaciężnymi

Chan Złotej Ordy nad Ugrą - na drugim brzegu wojska moskiewskie

Chan Złotej Ordy nad Oką - na drugim brzegu wojska moskiewskie

Objazd z armią ziem wschodnich przez Jagiellończyka - efekt propagandowy?

Chan Krymski puszcza zagony na Litwę wracając do Saraju

Bunt w Złotej Ordzie przez Nogajców i zamordowanie chana

Zrzucenie jarzma tatarskiego

1480 - zaniechanie Kazimierza Jagiellończyka wobec spraw wschodnich

1481 - spisek na Litwie i próba zamachu na Jagiellończyka

1482 - najazd tatarski na ziemię kijowską, zdobycie i spalenie Kijowa, wojewoda Iwan Chodkiewicz w niewoli z rodziną (umiera z wycieńczenia), zniszczenia ludnościowe i materialne nie do odbudowania

1484 - Bajezyd i Mengli Girej ruszają na Kilię i Białogród (ostatnie wolne porty chrześcijańskie)

1484 - niedoszła wyprawa o odbicie Białogrodu (Akermanu)

Jan Olbracht przeciwko Tatarom - zaskarbienie sobie sympatii szlachty

Bitwa nad rzeką Murachwą (pod Kopystrzynem) - 1484?

1489 - rozejm z Bajezydem

1491 - zwycięstwo pod Zaslawiem (skuteczna obrona przeciw Tatarom i Turkom)

1492 - śmierć Kazimierza Jagiellończyka i elekcja Jana Olbrachta

Projekt wyprawy antytureckiej - Aleksander i Władysław + pomoc Stefana Wielkiego